

De grønne stjernesnud

Af Lars Lindegaard Thorsen

Ud på nye eventyr. Lars Knudsen. November 2008. Side 2.
Den rejsende anlægsgartner. Jesper Birkely. December 2008. Side 6.
Anlægsgartnerne er legende børn. Britta Michelsen. Januar 2009. Side 10.
Direktøren der vil være mester. Peter Møller Jensen. Februar 2009. Side 14.
På stenbroen vokser træerne ind i himlen. Jonas Olsen & Eyal Peleg. Marts 2009. Side 18.
Big business og bold i Bredballe. Tommy L. Andersen. Maj 2009. Side 22.
Malmos til lands, til vands og på taget. Per Malmos. Juni 2009. Side 26.
Storm i det sydfynske øhav. John Storm. September 2009. Side 30.
Østervindens lærlinge. Lars Jensen. Oktober 2009. Side 34.
Boss for den middeltunge mortérsektion. Ole Kjærgaard. November 2009. Side 38.
Der var engang ti anlægsgartnerne. Opsamling. Side 42.

Fra efteråret 2008 til efteråret 2009 blev ti anlægsgartnerne i private anlægsgartner-virksomheder interviewet til en artikelserie i Grønt Miljø. Den første artikel blev bragt i nr. 9/2008 og den sidste i nr. 8/2009. I dette særtryk er artiklerne gengivet som de blev bragt bortset fra enkelte layoutændringer. Artiklerne er skrevet af Lars Lindegaard Thorsen, mens Søren Holgersen har redigeret og layoutet. Begge er fra Grønt Miljø's redaktion.

Sigtet var at komme ind under huden på et lille udsnit af de personer som har gjort sig bemærket i den grønne branche og er med til at drive den frem. Groft sagt gik vi efter manden og ikke efter bolden. Forsøgte at fange personligheden og den drivkraft der var afgørende for hvert enkelt. Og dermed måske fange en mere generel ånd i faget. Lykkedes det? Vi gør selv status til sidst. Ellers bedøm selv.

Grønt Miljø, december 2009

Ud på nye eventyr

Lars Knudsen har igennem sit liv sat flere skibe i søen end selv den mest vindblæste skipper ville kunne holde styr på. I dag koncentrerer han sig om flagskibet LK Gruppen, men lader stadig ikke uopdagede øer sejle agterud.

Drengen der ikke ville blive voksen hedder ikke Peter Pan og bor på Ønskeøen. Han hedder Lars Knudsen, er uddannet planteskolegartner og har netop købt en lejlighed i Frederikssund fordi han er pisetræt af at klippe græs og fejle blade sammen i haven. Lars er lige blevet single. Han er også lige blevet direktør i LK Gruppen igen efter et halvt års tid ude på et sidespor som salgsdirektør, men det vender vi tilbage til.

Først og fremmest er Lars Knudsen nemlig en professionel iværksætter og en eventyrer der hverken kan fordrage fine titler eller er bange for at få skrammer. Op ad hans ryg sniger sig en stor, gotisk tatoivering, som han fik lavet dette forår. Det foregik i en campingvogn med to hollændere omgivet af 18.000 motorcykler under det store Harley Davidson-træ i Fredericia.

„Hold kæft det gjorde ondt, og bagefter tænkte jeg også: „Ok. En direktør på 43 år med en tatovering på ryggen?“ Men det er jeg så blevet ligeglad med, for det skulle være nu. Jeg kunne jo ikke vente, til jeg var blevet 63, vel?“ siger Lars Knudsen der naturligvis også selv kører Harley.

Bag bambussen

I dag har Lars Knudsen og LK Gruppen 110 fastansatte og en omsætning på omkring 90 millioner kroner, og det er ikke til at se at det hele startede på et stykke jord bag Dansk Bambuskultur i Fredensborg. Et stykke jord som Lars i sin gymnasietid fik lov til at plante grantræer på af Dansk Bambuskulturs Torben Danielsen. Han skulle komme til at betyde meget for den iværksættertrang som stadig driver Lars Knudsen fremad.

I dag bor Torben Danielsen på Maui og lever det søde liv, men før det kom dertil skulle

der arbejdes. Sammen lå Torben og Lars og susede frem og tilbage med planterne i folkevognsrugbrød i stedet for som den lokale planteskole at bruge den meget langsommere traktor, og de opfandt også en maskine der kunne sætte potterne hurtigere ud. Idéerne havde de fået i Tyskland hvor planteindustrien altid lige var et skridt foran.

Da Lars Knudsen senere kom i lære som planteskolegartner, var grantræerne bag Dansk Bambuscenter blevet så store at han kunne sælge dem til den planteskole han var i lære hos, og det spædede lidt til økonomien. Senere etablerede han en planteskole på ti tønder land med klumpplanter, og da han startede LK Planter og Anlæg i 1989, kunne han så sælge sig selv de planter som hans anlægsgartnervirksomhed skulle bruge til kunden.

„Så tjente jeg pludselig tre gange så mange, og så blev det først rigtigt morsomt. Det gav mig jo blod på tanden.“ Lars Knudsen havde godt nok hele tiden sagt at han ikke ville have flere end seks medarbejdere, men sådan skulle det som bekendt ikke gå.

Vokse ind i himlen

I 2000 blev der stiftet en bestyrelse da LK Anlæg blev til et aktieselskab, og fra 2001 til 2007 var virksomheden inde i så voldsom en ekspansion at det til sidst var ved at vokse Lars Knudsen over hovedet. Tidligere havde LK Anlægs styrke været inden for pleje og vedligeholdelse, men der havde hele tiden været et ønske om at kunne det hele.

Derfor slog Lars Knudsen til i sommeren 2006 da Ingemanns Anlægsgartneri, specialiseret på entreprenør- og anlægssiden, blev annonceret til salg. Dermed var Lars Knudsen kommet tættere på sin drøm om det han kalder 'Det grønne

hus', stedet hvor enhver kunde kan komme med ethvert grønt behov og få det opfyldt. Men han havde også med ét slag fordoblet antallet af ansatte, og under det nye navn LK Gruppen skulle der pludselig integreres folk fra to vidt forskellige virksomheder.

„I starten var jeg ene virksomhedsejer, og nu stod jeg pludselig med den her store butik vi havde fået kørt op, og det var jeg for ung til. Så for at komme videre i teksten blev jeg simpelthen nødt til at trække nogen erfarne kræfter ind,“ fortæller Lars Knudsen.

Degraderede sig selv

Derfor satte han sig sammen med bestyrelsen for at finde ud af hvordan hele denne konstellation kunne komme til at hænge sammen. Det endte med at Lars Knudsen fik titel som salgs- og driftsdirektør, mens Hans Jørgen Albertsen blev hentet ind som administrerende direktør den første marts 2008.

Det gik ikke. Nogle få måneder senere sad Lars Knudsen igen i toppen af LK Gruppen. Han var simpelthen ikke bygget til ikke at have benene under eget bord. „Det gik op for mig at jeg skulle give det vigtigste væk. Du har jo bygget

noget op, du har bygget et barn op, og pludselig er det ikke dig der bestemmer mere. Jeg lyttede jo til min bestyrelse, men i dag vil jeg sige at hvis du er virksomhedsejer, skal du sørge for at blive ved med at være virksomhedsejer,“ fortæller Lars Knudsen, og så var det jo godt at han stadig sad på aktiemajoriteten.

Siden har der verseret rygter om konkurs og at op imod 100 mand skulle være blevet fyret, selv om det i virkeligheden drejede sig om en nedjustering af budgettet og afskedigelse af ni af de kontoransatte og ikke en eneste mand i marken.

„Der har været virkelig mange rygter, men vi har en sund virksomhed der tjener penge ude i marken, og vi er fagligt dygtige. Vi gør noget hele tiden, vi gør det bare ikke så stærkt mere. Men nu har vi fået samlet os og fundet en rigtig god rytme og er ved at få vendt denne her supertanker, og med de nye driftschefer og afdelingschefer har vi virkelig en professionel medarbejderstab der kan performe ude i marken,“ understreger Lars Knudsen.

Slå bak skipper!

Undervejs har Lars lært at fokusere på LK Gruppens grønne

og grå kerneområder frem for at søsætte nye projekter inden for ukendte forretningsområder hver gang han får en god idé. Og det gør han tit.

„Jeg har altid haft rigtig mange bolde i luften, for jeg er totalt nysgerrig og får hele tiden nye idéer, men her inden for det sidste års tid har jeg skruet lidt ned. Jeg havde for mange skibe i søen, men dem har jeg trukket ind i havn nu. De findes naturligvis stadig, men LK Gruppen er blevet for stor til alle mulige sideprojekter. Nu er det igen mig der står bag roret, men når alle afdelingscheferne og driftslederne og deres ansvarsområder er kørt i stilling, trækker jeg nok nogen af skibene frem igen.“

Vietnamesisk lærestreg

Et af de skibe der aldrig mere kommer til at sætte sejl og stryge imod nye horisonter ser man allerede når man træder ind i LK Gruppens bygninger. Store keramikkrugger står som søjler mellem de to hovedbygninger, mens andre med fint udskårne krummelurer står række efter række oppe under taget og samler støv. Det er de sidste rester af et projekt som Lars søsatte fordi de danske haver blev mindre og han ikke mente at man for alvor kunne

plante noget i de krukker der fandtes på det danske marked. Efter at have rejst blandt andet til Indien besluttede han sig for at starte noget op på en lille fabrik midt i Vietnams hovedstad Hanoi. Med sig havde han en pose penge fra Danida, den dansk Holmegaard-designer Anja Kjær og Richard Saa-by der skulle stå for formene.

Vel ankommet i den lille fabrik hvor de ansatte sad i gift-dampe og maledede uden beskyttelse, gik Richard i gang med at tage sig af krukernes udformning, Anja tog sig af designet og Lars Knudsen overtog ledelsen af fabrikken hvor han fik sat styr på miljøet, fik opgraderet fabrikken og købt maskiner.

Det endte hverken værre eller bedre end at krukkerne ikke kunne tåle transporten, og samtidig slap pengene op. Rent økonomisk var krukkeprojektet altså cirka lige så meget værd som en håndfuld vietnamesiske dong, men Lars Knudsen mener absolut at hans virksomhed alligevel er stærkere i dag på grund af eventyret.

„Du har jo tid til at tænke dernede, og jeg var hele tiden klar over at alt det jeg gik og lavede netop var det jeg manglede hjemme i min egen

LK GRUPPEN PÅ ARBEJDE

LK Gruppen har mest omsætning på anlægssiden, men har flest folk ansat inden for pleje og vedligeholdelse. Her følger et udsnit af LK Gruppens nuværende arbejdsopgaver:

Pleje og vedligeholdelse i Nordsjælland

Novo Nordisk, Hillerød
Biogen Idec, Hillerød
Gribskov Kommune
Nordsjællands Hospitaler
Bolitforeningerne Kildedal og Søfryd
Frederiksborg Slotshave, Slots- og Ejendomsstyrelsen
Kronborg Slot, Slots- og Ejendomsstyrelsen

Pleje og vedligeholdelse i København

Christiansborg, Slots- og Ejendomsstyrelsen
Rigshospitalet
Ørestadskvarteret
Kalvebod Brygge

Anlægsafdelingen

Hedegårdsparken Baldersbo
Flintholm Have, WR
Grønne Gårde, Københavns Kommune
Regnbuen Legeplads, Rødovre Kommune
Girafhuset Legeplads, Boligforeningen 3B
Nyager Skole Legeplads, Rødovre Kommune

virksomhed. Jeg lærte hvor vigtigt det er for en leder at uddelegere arbejdsopgaver, at give arbejde fra sig og sige 'nu er det her dit ansvar'. Jeg lærte ganske enkelt ledelse på fabrikken i Hanoi," forklarer Lars Knudsen hvis uddannelse ud over planteskolegartner består af en matematisk-biologisk studentereksamen og en del lederkurser igennem årene. „Og så har jeg arbejdet hele livet og lært resten ved at få både økonomiske og andre slags tæv," som han siger.

Rabalderstræde

Der følger nu engang en vis mængde tæv med i købet når man som Lars Knudsen konstant går forrest og stikker næsen langt frem. Nogle gange for langt frem. Et godt eksempel er den første fortælling som undertegnede nogen sinde hørte om Lars Knudsen - at han til et delegeretmøde havde fået et mindre bryggeri under vesten og sprang op på bordet for at brøle med på Gasolins 'Rabalderstræde' af hjertets lyst hvorefter bordet valgte at gå i knæ med Lars og alle hans talenter på ryggen. Senere på aftenen stod den på

skideballe fra fru, så gardinerne blafrede.

Lars griner og nikker genkendende da jeg genfortæller mit første kendskab til ham. „Det var nok en fortjent skideballe. Men sådan er jeg. Der er fuld fart på. Det er ærgerligt at jeg er 43 år. Jeg gad godt at være 35, 30, 25 år, for det er sådan jeg føler mig. Folk siger at man skal være voksen, men hvorfor? Jeg gider ikke at have slips på, hvorfor skulle jeg det? Jeg vil hellere tage tøjet af til næste delegeretmøde. Der skal sgu ske noget. Jeg kan sagtens være voksen og ansvarlig, men derfor behøver det ikke at være kedeligt," siger han.

Jeg skal blankt erkende at han er den første direktør jeg har mødt der har indvilget i at posere som superman på en sten foran sin virksomhed. Måske blev den uslukkelige flamme i ham tændt da han flintrede rundt om benene på sin jazzspillende far, mens folk som Dirch Passer og Preben Kaas optrådte på scenen lige foran lille Lars.

Smil trods krisesnak

Selv om han ikke vil være voksen, så er det ikke til at komme

uden om at alle medier i disse dage bugner med historier om alvorlig krise, og Lars Knudsen er heller ikke i tvivl om, at byggeriet vil komme til at dale.

„Derfor er jeg glad for at vi primært har virksomheder og kommuner som kunder. Men alligevel kan vi da mærke det. For eksempel har Københavns Kommune skubbet 580 millioner kroner på deres anlægsbudget til 2010, og en del af de licitationer vi har vundet er ikke blevet sat i gang endnu. De bliver skubbet og skubbet," forklarer han.

Men lige meget hvor meget krisesnak der måtte være i luften, og selv om pengene ligger lidt dybere i kundernes lommer, er det tydeligt, at Lars Knudsens hovedformål er at være glad. „Der skal tjenes penge, og det bliver der, men det allervigtigste er at jeg er glad når jeg står op om morgenen. Hvis du kommer sur på arbejdet, så er dine medarbejdere også sure, og pludselig er hele din dag ødelagt. At have det morsomt er jo grunden til at vi gør det hele. Det betyder simpelthen så meget for mig," fortæller han med et gavtyvesmil og leger lige forbigående

med tanken om at starte Danske Anlægsgartneres junior-klub op igen.

Selv om undertegnede hele tiden prøver at holde interviewet stramt fokuseret på personen Lars Knudsen, er det umuligt at få ham til at stoppe med at tale om sine medarbejdere. „Vi har simpelthen de dygtigste medarbejdere. Vi er så glade for dem, og mange af dem har jo fulgt Ingemann og LK-Anlæg fra starten, så det er gode, trofaste folk."

Den grønne tænketank

De kommunale budgetter bliver altså styret i strammere tøjl, og det er blevet sværere at fastholde politikernes opmærksomhed på det grønne område og sørge for både vedligeholdelse og udvikling. Netop for at skabe opmærksomhed på disse problemer blev Den Grønne Tænketank oprindeligt skabt, og Lars Knudsen der er et af tænketankens medlemmer er ikke i tvivl om at det er en god idé. „Det skal bare holdes ved lige. Nu skal vi sørge for at blive ved med at skabe en masse tiltag og idéer så der hele tiden ligger noget som politikerne kan arbejde med. Vi skal prikke til dem hele tiden, og jeg tror at Den Grønne Tænketank er en god base at bruge som udgangspunkt for at få åbnet øjnene på politikerne," siger han og understreger at han gerne så at beslutningskraften og mulighederne lå hos enten de kommunale parkforvaltninger eller organisationer som Den Grønne Tænketank frem for hos lokalpolitikere der tit giver landskabet og byernes parker og veje en lavere prioritet end andre områder.

Shh... det er hemmeligt

I Lars Knudsens egen virksomhed er beslutningskraften dog helt i hans egne hænder, og han er klar til at drage sydpå efter de næste, profitable forretningseventyr som kan realiseres inden for LK Gruppens rammer. Hvad disse nye projekter går ud på, er hemmeligt. Undertegnede er blevet indviet, men det er fortrolige oplysninger.

I det danske forsvar arbejder de med betegnelserne 'Til tje-

nesteborg, 'Fortrolig', 'Hemmelig' samt den allerhemmeligste kategori 'Yderst hemmelig'. De projekter Lars Knudsen skal til at starte op er lige ved at falde i den sidste kategori. Det eneste vi kan afsløre herfra er at der finder to hemmelige møder sted i Stuttgart i løbet af november. Så har vi vist ikke sagt for meget.

Lars Knudsen lyser også op da snakken falder på hans ide

om et franchisekoncept for mindre anlægsgartnervirksomheder der så kan tage de mindre kunder LK Gruppen ikke har tid til. De kunne få udlevere biler og få maskiner mod at betale nogle procenter for deres franchise i LK Gruppen.

Og han lever lykkeligt

Men selv om Lars Knudsen nu sørger for at hans projekter, både de hemmelige og de

mindre fortrolige, passer til hans virksomheds kerneområder, er han hurtig til at svare da jeg spørger ham, om han er klar til at sælge det hele og for eksempel drage til Maui ligesom sin ungdoms forbillede Torben Danielsen.

„Alt er til salg. Der er naturligvis en masse ting der skal være på plads så virksomheden kan køre videre. Men ja. Jeg elsker for eksempel at lave

mad og kunne sagtens se mig selv åbne en restaurant i en lille by nord for Pisa og så holde åbent to-tre dage om ugen og servere mine egne retter, mens jeg tager rundt i Europa og starter lidt projekter op. Jeg er jo enormt god til at handle. Nogle gange råber de lokale 'Rabat-Lars' fordi jeg altid vil handle om den sidste 25-øre. Men oplevelser vil jeg have. Hele tiden.“ □

LK GRUPPEN UDFØRTE PRÆMIERET ANLÆG

Siden 1902 har Københavns Kommune præmieret smukke bygninger og bymiljøer i kommunen. Et af de syv projekter der har vundet i 2008 er Gårdlauget Nøjsomheden på Østerbro hvor LK-Gruppen var anlægsgartner og Københavns Kommune, Grønne Gårde, arkitekt. Den smalle gård har et areal på 2.640 m² og var før opdelt af plankeværker, skure og bygninger. På billedet til venstre fra 30. maj 2006 er arbejdet i gang.

I begrundelsen for prisen siger bedømmelsesudvalget om gårdanlægget: „Et rart sted at være - en fantastisk berigelse med et fint spil mellem belægninger og planter hvor alle overgange er veludførte. Nøjsomheden er måske det bedste gårdsaneringsprojekt der i de senere år er set i Københavns Kommune.“

Den rejsende anlægsgartner

Nogle gange finder man de bedste eventyr de mest uventede steder. Som hos Birkely A/S ved Nyborg. Spænd både hjelmen og sikkerhedsselen.

Dette kunne være historien om en anlægsgartner der aldrig rigtig flyttede hjemmefra. En anlægsgartner der kom på tv med 'Godt begyndt', udviklede en succesfuld virksomhed undervejs og gjorde det hele fra sin fædrende gård otte kilometer uden for Nyborg.

Men det er det ikke. Det er en fortælling der hvirvler sig gennem ørkenstøv og mudrede bjergstier, gennem regntiden i Afrikas jungler, over fire kontinenter, forbi blomsterklædte skråninger på Australiens vestkyst og uden om oversavede jagtgeværer i Argentinas hovedstad Buenos Aires. Men vi starter i Nyborg.

Begynder med slutningen

Da Grønt Miljø besøger Jesper Birkely og hans kone Maria der sammen holder styr på anlægsgartnerfirmaet Birkely A/S, er

der sørget for både vandkringle, dampende kaffe, pudrede dadler og sydlandske temperaturer i stuen på Birkelygaard. Jespers forældre boede på gården indtil Birkely A/S voksede sig så stor at huset lidt længere nede af vejen ikke længere forslog, så de to generationer byttede plads.

Nu fungerer Birkelygaard både som hjem og arbejdsplads for familien der ud over Jesper og Maria også tæller sønnerne Martin og Mads på 17 og 14 år. Udenfor vælter regnen vælter ned, næsten som den gang i Malawi hvor den oversvømmede flod skyllede Jespers motorcykel væk.

Telefonen ringer. Det er nogen af Jespers folk der ikke kan sætte kampesten i jorden i pløret. Heldigvis kan de i stedet arbejde ude i værkstedet. Her foregår nemlig Birkelys

egenproduktion af river, skuffejern og asfaltskrabere, og det er her vi finder fundamentet til odysseen. Allerede i 1980 kastede produktionen af Birkely Riven penge af sig. Det var grunden til at Jesper og Maria den 1. oktober for 20 år siden kunne lukke hoveddøren bag sig og drage hen hvor peberet gror.

Sidste stop inden ørkenen

Turen ned gennem Europa var uden problemer, bortset fra at Jesper og Maria missede færgen fra Sicilien til Tunesien, der afgår én gang om ugen, og i slutningen af 1988 ruller Jesper og Maria støvede og spændte ind i ørkenbyen Tamanrasset dybt inde i Algeriet. Byen klinger af europæiske stemmer. Det er nemlig her at eventyrere og vo-vehalse mødes for at finpudse grejet, fyl-

de vanddunkene og stive viljestyrken af inden de forsøger at krydse resten af Sahara-ørkenen, hvor temperaturerne svinger fra næste 60 grader om dagen til under frysepunktet i kla-re nætter. Ingen kører gennem Sahara alene. Derfor aftaler Jesper og Maria at følges med et par franskmænd.

Der er næsten ingen skyer på himlen næste morgen da de giver gas og forsvinder ind i Sahara på deres specialbyggede BMW motorcykel med de tunge lærredssække, 27 liter vand, reservedæk og ekstra opbevaringsplads fyldt til randen hvis det værst tænkelige skulle ske: at de farer vild i det endeløse sand.

Labyrint af olietønder

De første 200 kilometer går det fint. Så bryder franskmændenes gamle, hvide Peugeot

andet end mere ørken. Mens motorcyklen begynder at køre fast i de dybe klitter, bliver Jesper og Maria i tvivl om hvilke olietønder der fører til grænseposten.

Til sidst sker dét der ikke må ske. De løber tør for benzin. I alle retninger er der kun flad ørken, og Jesper og Maria slår deres telt op for at beskytte sig imod den brændende sol. Dette år dør 12 overmodige europæere fordi de kører galt eller farer vild i Sahara. Jesper og Maria begynder at frygte for deres liv, da de vågner næste morgen og kigger ud i den tomme ørken der igen er ved at blive uudholdelig varm.

De dødes vrage

Med ét ser Jesper dog noget bevæge sig i den fjerne horisont. Det er ikke et af de fatamorganaer de før har set på turen, men to algerier på kamel som Jesper med råb og viftende arme får lokket til sig. Det viser sig at vores ørkenstrandede motorcyklister ligger kun 10 kilometer fra grænseposten til Niger.

De to algerier tilbyder Jesper at låne den ene af deres kameler og selv ride til grænseposten for at hente benzin. Så skal de nok passe på Maria. Selv om Jesper og Maria takker nej dukker de to kamelførere op igen senere med benzin og sender dem på rette vej.

På grænseposten ligger flere bilvrage halvt begravet i sandhavet, og da Jesper spørger til de mange biler, forklarer grænsevagten at historien altid den samme når de ørkenkrydsende bilister kører galt eller farer vild. De bliver omkring bilen i nogle dage. Først drikker de kølervæsken. Så drikker de deres egen urin. Derefter vandrer de ud i ørkenen i formålsløse cirkler. Til sidst dør de. Først langt senere kommer grænsevagterne og trækker de tomme biler hen til grænseposten.

Med ét stoppede telefonen

Det er dog ikke kun i ørkenen, at det er farligt når tanken løber tør for brændstof. Tilbage i 2008 falder snakken på den økonomiske krise som Jesper absolut mener er reel. Siden han startede sin anlægsgartnervirksomhed som ene mand med en trillebør i 1991, har han faktisk aldrig oplevet noget lignende før.

„Jeg har ikke oplevet en så brat opbremsning før. Ikke på denne måde. Telefonen stoppede simpelthen med at ringe fra den ene dag til den anden. Nu er det godt nok ved at komme i gang igen,“ fortæller Jesper Birkely.

Telefonen ringer igen. Det er afdelingsleder i Birkely A/S Bjarne Holst. Han ringer for at fortælle om en licitation de

ik-ke har fået. „Det var en skam, så bliver der ingen kager,“ svarer Jesper inden han fortæller Bjarne at de heller ikke fik licitationen for Odense Kommune hvor cirka 60% af virksomhedens opgaver ligger. I tilbuddet på over 1,4 millioner kroner lå Birkelys bud 12.000 kroner for højt. Den slags basører kan man næsten indtjene ved at skære det bløde brød til kaffen væk, så Jesper er lidt ærgerlig. Heldigvis er mange af virksomhedens anlægsopgaver for private blevet skubbet til foråret, så der er i det mindste grund til at glæde sig til det nye år.

Nytår i Togo, lig i Nigeria

De europæere som overlever turen gennem Sahara i slutningen af 1980'erne rasler syd-på, indtil de rammer kysten til Guinea Golfen i enten Elfenbenskysten, Nigeria eller Togo. Jesper og Maria gør det sidste. De når frem til de rødlige sandstrande lige inden nytåret til 1989 hvor jerntæppet faldt i øst, og studenterne længere mod øst blev massakreret på Den Himmelske Freds Plads.

Togo ligger lige nord for ækvator. Her parkerer Jesper og Maria motorcyklen og fejrer nytår på behørig vis mens de ventede på fyrværkeriet som aldrig blev fyret af i den varme og lumre nytårsnat.

Den næste del af togtet går

pludselig sammen og efterlader Jesper og Maria midt i et dilemma. Skal de vende om eller fortsætte alene imod syd? Indtil videre har sandet været fast, og den solide motorcykel har brummet betryggende, så de beslutter at trods de mange råd og køre videre.

Målet er at finde grænseposten mellem Algeriet og Niger og den faste vej videre sydpå. Men i 1988 hører gps-systemer stadig til i en fjern fremtid, så de må i stedet stole på solen, deres medbragte kompas og de tomme olietønder, der ligger danner et spor tværs igennem Sahara fra nord til syd. Når de begravnes af det flygende sand, bygges der nye spor af olietønder nogle hundrede meter væk.

Men ørkenvinden blotlægger også gamle olietønder fra ruter der ikke længere fører til

Hos Birkely A/S er arbejdet fordelt 50-50 mellem anlæg og drift. Her ses de i færd med at lægge belægning ved et sommerhus ud til Storebælt.

igennem Nigeria som i 1989 med Jesper Birkelys ord er et 'røverland', så Jesper og Maria benytter tiden i Togo til at knytte så mange venskaber at de til sidst kan buldre over grænsen til Nigeria sammen med syv andre. Den europæiske motorcykelbande passerer det rådnende lig af en ung mand i vejkanthen, og bliver mere end ti gange standset af politibetjente på udgik efter bestikkelse.

På et tidspunkt, mens de er i vildrede om den rigtige retning, bliver de råbt an. Der står fire mænd. Ingeniører. Fra Danmark. Det er lige efter nytår, og ingeniørerne inviterer på en forsinket julefrokost med ost, sild, snaps, leverpostej og rugbrød. Det er næsten magisk efter næsten tre måneder med ris, løg, tomatkoncentrat og de grøntsager man lige kan finde på markedet. Maden stepper de som regel i deres Trangia-kogesæt uden for teltet, mens motorcyklen køler af.

Michelin og pygmæer

Efter de er sluppet ud af Nigeria og over grænsen til Cameroun bliver der givet hånd, og den lille trops veje skilles. I tæt jungle suser Jesper og Maria derefter 120 kilometer dybere ind i Cameroun ad stier så små at der kun lige er plads til motorcyklen. De er på jagt efter det mørke Afrikas sagnomspundne pygmæstammer.

I en af lærredssækkene ligger deres rejsekammerat, Michelin-kortet. Ikke det som guider feinschmeckere til spisesteder i verden, men kortet hvor alle veje findes, også omkring ækvator. Her er selv kamelstjerne tegnet ind, og med Michelin-kortets hjælp finder Jesper og Maria de små urfolk. Som alle andre steder på turen igennem Afrika er gæstfriheden og venligheden overvældende, og der er ingen problemer med at få lov til at slå telt op og overnatte ved siden af de lave, primitive hytter.

De eneste steder der er langt mellem smilene, er i det krigshærgede Mozambique og hos nazisterne i Namibia. Før da går turen dog mod øst langs ækvator. Gennem Zaire der i dag er det borgerkrigshærgede Congo. Videre gennem Rwanda hvor sidste årtusindes

I Cameruns jungle finder Jesper og Maria Birkely en landsby af gæstfri pygmæer. Jesper Birkely er den høje mand i midten. Foto: Maria Birkely.

værste massakre skulle komme til at finde sted fem år senere i 1994. Op imod 1.000.000 mennesker vil her blive dræbt på 100 dage.

Begge lande ånder dog af fred og ingen fare i 1989. Det eneste der generer på vejen, er den meget nysgerrige lokalbefolkning. Så snart gassen tages af motorcyklen, dukker de op ud af intet og samler sig i så tæt om motorcyklen at det ikke er muligt at bevæge sig og svært at trække vejret. Flere gange må Jesper derfor tage en kæp og tegne en cirkel i jorden. Hvis nogen overtræder den, farer han frem mod de nysgerrige. Det får dem til at huje af grin og kigge hastigt ned for at sikre at de nu også står på den rigtige side.

Streger i sandet

Tyve år senere kan det blive nødvendigt at tegne en anden streg i sandet. Især på hjemmefronten når man som Jesper har sine kontorer ét skridt fra dagligstuen og et motto om at man er under afvikling hvis man ikke er i udvikling.

"Og så kan du regne ud

hvad der sker. Du har aldrig helt fri, for så ser du lige papirerne eller får en idé. Derfor har vi købt en ødegård i Häsleholm i Sverige der kan vi tage helt væk og virkelig få fred," forklarer Jesper Birkely. Det bliver dog ikke lige nu, for som altid har han planer om et projekt til vinteren for at undgå et par af sæsonfyrringerne. Sidste vinter blev maskinhallen bygget, og Jesper fortæller at planen i år er at genstøbe betongulvet i den store redskabs- og vaskehal.

Guds vindue

Uden for på gårdspladsen er vandpytterne ved at vokse sig store i den grå, danske november. Det er dog ingenting mod det vedvarende skybrud der vælter ned over jordvejene i Tanzania og oversvømmer både lavland og søer og også skyller motorcyklen væk under dem og ud i en flod. Heldigvis får Jesper fat i det øverste af topboksen, og heldigvis har BMW bygget en solid maskine der let starter igen efter at være blevet tømt for vand. Den løber dog ind i problemer

på vej op af bjergvejene der fører til Guds Vindue - et udsigtspunkt hvor fra man i godt vejr kan se 100 kilometer væk ud over en prægtig dal.

Men det er ikke godt vejr. Det er regntid i Tanzania. Igen og igen må de stå af og slæbe motorcyklen gennem bjergvejenes mudderbad, før de når toppens fabelagtige udsigt. Mindre fabelagtigt er det at der på nedturen er væltet et træ på tværs af vejen, som Jesper må save over med sin lille schweizerkniv. Det lykkes, og derefter venter Mozambique. Det eneste land i Afrika som i 1989 er hærget af borgerkrig.

Konvoj i krigszonen

Der er kun én vej gennem Mozambique under borgerkrigen. I militærkonvoj mellem maskingeværbevæbnede pansrede mandskabsvogne. Konvojen afgår én gang om dagen. Jesper og Maria melder sig til næste morgens tur. 14 dage tidligere blev samme konvoj angrebet af oprører trods det massive militæropbud. Ved angrebet blev chaufføren til en dansk nødhjælpsarbejder

dræbt, så soldaterne råber hele tiden til Jesper og Maria at de skal holde sig tæt på vognen foran.

Dem der skal med konvojen har fordelt sig imellem militærkøretøjerne, og i samlet flok kører de med rasende fart over de ujævne veje imod Zimbabwe. Mens aftensolen farver det afrikanske indland rødt, kommer Jesper og Maria omsider til grænsen, fuldstændig sorte i hovedet af mandskabsvog- nenes osende dieselmotorer.

Zimbabwe er til gengæld et rent paradys af naturskønhed. De lader motorcykel være motorcykel og tager på 1. klasse med et gammelt damplokomotiv i egen kupé op til de gigantiske Victoria-vandfald hvor vandet fra Zambezi-flo- den falder 100 meter ned over en 2 kilometer bred kant og rejser en sky af dis der kan ses 20 kilometer væk.

Namibias nazister

Efter at have kørt på kryds og tværs hele vejen igennem Syd- afrika, hvor de havde spist og sovet hos alle de danske be- kendtskaber de overhovedet kunne opstøve, ruller Jesper og Maria over grænsen til Na- mibia. Namibia består af sand. Oceaner af røde sanddyner. Det er derfor med stor glæde at de tager imod en invitation fra et par danske militærfolk der vil have dem med på bar.

Men Namibia hed engang

Tysk Sydvestafrika, og noget gammelt tysk hænger ved. På vej til den eneste bar i den lille havneby de er kommet til, bli- ver deres ariske udseende be- mærket. En hvid mand heiler til dem. Jesper og Maria reage- rer ikke på den nazistiske hil- sen, men senere heiler end-nu en. Det sker flere gange, og det er ikke for sjov. Jesper og Maria pakker cyklen og kører tilbage til Sydafrika, hvor de benytter sig af en kontakt til at komme med et kinesisk fragt- skib til Australien.

Opalminebyen

I 12 dage sejler de over det In- diske Ocean. Pengene er ved at være sluppet op, men kort efter ankomsten i Australien bliver de hyret af en lokal farm til at plukke vilde blomster til det japanske marked. På fem måneder får de tjent gode penge og gjort de fastansatte akkordarbejdere gale i skral- den, så de skynder sig at køre videre tværs ind gennem Aus- tralien til Ayers Rock.

Til sidst må selv den mest trofaste jernhest dog give for- tabt. Midt i den australske out- back bryder motorcyklen sam- men ud for en landsby. Det er dog ikke en hvilken som helst landsby. Den hedder Cooper Pedy, og ligger gemt væk un- der jorden. Det er nemlig fra dette område at verden får sine opal-ædelsten, og i takt med at opalminerne bliver gra-

FJERNSYNETS FØRSTE ANLÆGSGARTNER

Den første havemand på tv efter Søren Ryge var Jesper Birkely. I 1993 blev han kontaktet af produktionsselska- bet STV der bl.a. producerer vejruddigten på TV2. Den- gang bestod STV kun af tre mand og Jesper Birkel, hvis firma var to år gammelt da 'Godt begyndt' gik i gang. Han havde på det tidspunkt kun 5-7 ansatte, men både for anlægsgartnerfirmaet og produktionsselskabet var 'Godt begyndt' og 'Godt begyndt på tur' en glimrende affyringsrampe. STV står i dag bag produktioner som Sporløs, TV2 Vejret, Lotto og Danish Music Awards.

vet dybere og dybere, er ind- byggerne søgt ned i de tomme gange og væk fra varmen.

Her blandt opalminerne skakter finder Jesper og Maria en australier der gerne vil køre dem og deres kaputte motor- cykel til storbyen Adelaide, men på grund af varmen vil han først ved midnat starte den amerikanske lastbil, der med sine tre anhængere er et 40 meter langt 'roadtrain'. Ind- til da bestiller deres nye chauff- før ikke andet end at drikke øl på en lokal bar. Uden stop i ti- mevis. Den nat tordner Maria og Jesper igennem den aus- tralske vildmark med en for- drukken australier bag rattet, og i omegnen af hundrede tons rullende jern i ryggen.

Da nytåret mellem 1989 og 1990 nærmer sig nogle måne- der senere, fejrer Jesper og Maria det på et gammelt træ- skib i Sydney Havn. Havnen er fyldt til randen med skibe og joller og yachts og både, så tæt

at sejlads er umulig. Sydneys Operahus har afstemt musik- ken til fyrværkeriet, og toner- ne fra Jørn Utzons berømte byggeri strømmer ud over de sammenstimlende skibe i hav- nen i takt med krudtets farve- rige sprængninger på himlen. Sådan slutter 1980'erne.

Så er det Kolding

Da Australien og New Zealand er endevendt, venter den næ- ste del af verdensomkørslen. Den nye verden. Op igennem Sydamerika, Mellemamerika, USA. Måske også Canada. De lander i Argentinas hovedstad Buenos Aries lidt omtumlede af jetlag fra den lange flyvetur.

Og fem timer senere er mo- torcyklen stjålet. Deres special- byggede rejsekammerat. Deres forråds-kammer og sovesal. De- res hjem igennem 17 måneder. På politistationen kræves der 1000 dollars for overhovedet at kigge efter motorcyklen, og da en betjent i civil kommer ind og hiver et oversavet jagt- gevær op fra bæltet og smæk- ker det i bordet, så ved Jesper og Maria godt at der ikke er meget hjælp at hente. Det er slut. De må tage hjem.

Først efter de er landet i Tyskland og kører med tog nordpå, går virkeligheden op for dem. Det sker da togets højtalere pludselig erklærer 'så er det Kolding, så er det Kol- ding'.

Siden dengang har Jesper og Maria fået to sønner, og den ældste har allerede firmaet www.trenddress.dk, mens Mads vil på high school i USA. Udlængslen raser altså videre i det birkelyske blod, selv om Jesper altid har boet lidt uden for Nyborg. Og det er ikke slut endnu. Næste eventyr for Jes- per og Maria er Canadas vild- mark. Denne gang uden mo- torcykel. □

Det kan være svært at kende forskel på arbejdstid og kvalitetstid i familiens skød, når man altid er ét skridt fra kontoret. Her sidder Jesper Birkely og ser på billederne fra turen til verdens ende, mens Maria i baggrun- den ordner regnskaberne og holder styr på de mellem 30 og 40 ansatte som Birkely A/S beskæftiger.

Anlægsgartnere er legende børn

Britta Michelsen er nystartet og en af landets eneste selvstændige, kvindelige anlægsgartnere. Hendes få ansatte er også kvinder, men hverken krisen eller de færre muskler volder hende problemer. Der er faktisk mere arbejde end der er tid.

Det er kun godt halvandet år siden at Britta Michelsen startede sin egen virksomhed. Her står hun i Risskov ved det første stykke arbejde hun lavede som selvstændig: pigstensafrænsningen og den runde trappe.

Borgmesteren i Århus, Nicolai Wammen, står og deler checks ud på Århus Hovedbanegård da Grønt Miljø ankommer til smilets by. I alt langer socialdemokraten 60.000 over disken til velgørenhed, bl.a. Frelsens Hær der i dagens anledning er troppet op med hele orkestret fra tamburin til tuba. Pengene stammer fra den lille modeljernbane som utallige børn og sikkert også et par lokoførere smider penge i hvert år for at se et lille tog drage igennem land og by og igennem bakkedale i en endeløs cirkel der aldrig fører nogen vegne.

Lidt sådan må anlægsgartner Britta Michelsen have følt det da hun tilbage i begyndelsen af 1990'erne var kontorbud hos Jysk Telefonforsyning, og leverede breve fra den ene etage til den. "Man kan jo gå en hel dag i de gange og aldrig se dagens lys," fortæller

Britta Michelsen da hun henter Grønt Miljø på banegården, og vi stævner ud i den solstrålende århusianske formiddag i Brittass sorte Citroën Jumper. Det er ikke sundt at tilbringe alle de lyse timer blandt kontorstole og konvolutter når man som Britta har det bedst i guds frie natur. Eller i det mindste på knæ ude i indkørslen med en stribe brosten eller en kasse fuld af stauder.

Ikke blevet helt voksne

Ud over lysten til at arbejde udendørs er det nemlig skabertrangen der har fået Britta til at starte sin lille virksomhed. Både at skabe haveplaner og designe anlæg og arbejde med hænderne nede i mulden. Derfor gætter hun også på at anlægsgartnerfaget som helhed er befolket med mennesker som ikke er blevet helt voksne endnu. "Det er det eneste fag, hvor det er helt legitimt at

man sidder og bygger i sandkassen på arbejde," fortæller hun smilende mens den leashede og yderst driftsusikre Citroën vender snuden imod Lysstrup nord for Århus hvor vi lidt senere skal ud at se to af de forhaver som Brittass næsten spritnye virksomhed kaldet 'Anlægsgartner Britta Michelsen' har stået for.

Først slår vi dog et smut forbi STARK hvor Britta skal hente en omgang belægningssten. Vi kører nu ud af det hyggelige Århus og ned til havnen hvor kystingen er spækket med kraner, og MAN-lastbilerne brummer tungtlastet forbi de store lagerbygninger.

Ikke krise hos småkunder

Hos STARK er der ikke lige så travlt som der var på samme tid sidste år. Slet ikke. På lageret står kun én mand. Han hedder Robert og har ikke andet at lave end at hjælpe os.

Sidste år stod her tre mand. Sidste år havde de også tre biler til at køre materialerne ud. I dag har de reelt set kun én.

På kontoret hvor Britta bestiller hvad hun skal bruge, er dog stadig al den latter, jovial hån og al den tykke, gennemkogte kaffe man kan ønske sig. Og Britta har al mulig grund til smile løs. Hun har ikke mærket det fjerneste til krisen, og hun ville ønske at alle kunne blive enige om liige at skubbe julen en måned eller to så der blev lidt ekstra tid til at arbejde.

En del af forklaringen er nok at hun mest arbejder for privatkunder, og de sten vi er kommet for at hente, skal da også omgive et parcelhus i Lysstrup. Det er vigtigt for hende at de fleste kunder er private, selv hvis hendes virksomhed vokser sig større end de 1½ ansatte som i dag udgør Brittass medarbejderstab.

"Alt det der store byggeri, hvor du skal plante 1.000 løbende meter bøgehæk eller lægge 3.000 m² belægningssten har vi ikke noget af. De der store projekter er tit lidt upersonlige, så lad endelig dem der vil lave alt det kilometerarbejde gøre det hvis de vil. Jeg vil helst lave små projekter, haver og renoveringer for privatpersoner, for så er du med hele vejen igennem. Det giver noget helt særligt at lave et stykke for en familie som du kan se bliver glade for deres have. Og når man er på den slags opgaver, siger man ofte 'ok, vi arbejder lige en time mere'. Det gør man ikke hvis arbejdet bare er en måde at få råd til at betale regningerne."

Hjerneløs og giftig fortid

Nu er Britta altså landet på den rette hylde hvor hun kan få lov til at føre sine egne idéer ud i livet med sine egne hænder. Men hun har absolut også arbejdet steder hvor det var kolde kontanter og ikke en brændende lyst som drev værket. Eksempelvis da hun arbejdede på fabrik med at lave de klassiske fuglekugler i grønt net for Best Friends. Der fik de praktisk talt besked på at lægge hjernen på hylden, inden de gik ind i fabrikshallen så hjernen ikke tog skade af det ensformige arbejde.

"Du skulle selvfølgelig lige huske at få den med hjem igen," fortæller Britta grinen. Men hun har også prøvet at arbejde steder hvor det ikke var hjernen, men selve livet der var i fare. Det var på et gartneri i 1992. Dengang hvor man blot hældte skidt ud kloakken hvis indholdet i den 1.000 liters beholder med giftige kemikalier var blevet blandet forkert. "Er du sindssyg noget svineri, men sådan er det jo nok ikke mere," lyder det fra Britta.

Der skete også ting som ikke kun var giftige for undergrunden. Engang var der gået mygelarver i de lange rækker af drivhuse med julestjerner, og så skulle det hele gasses. Det skete ved at placere én maskine der pumpede giftgas ud i drivhuset i nogle minutter. Derefter skulle Britta eller hendes kollega ind og flytte maskinen til det næste drivhus.

"Når den ene havde taget maske på og var inde at flytte maskinen, så skulle den anden stå udenfor og holde øje. Hvis vedkommende i drivhuset blev dårlig og faldt om, så galdt det om at fare ind og trække den anden ud. Jeg synes, det var voldsomt," siger Britta.

Heldigvis havde oplevelserne på gartneriet ikke skræmt Britta alt for meget, og fordi hun havde syntes at det var fedt at arbejde med planterne, kastede hun sig ud i at lave have. Den første som hun kastede sig over var hendes forældres lille have i Viby lige syd for Århus. Den blev endevendt, og undervejs fandt Britta ud af at anlægsgartneriet måske var den rigtige vej for hende.

Datter og mor

Og ligesom mors have var med til at starte det hele, så er mor faktisk en del af firmaet An-

lægsgartner Britta Michelsen i dag. Normalt i anlægsgartnerbranchen og i de fleste håndværksfag, med blomsterbinderne og frisørerne som undtagelser, er det mændene der ejer virksomhederne og deres sønner som efterfølger dem. Sådan er det ikke hos Britta der ud over at være en af de få selvstændige kvindelige anlægsgartnere, også har vendt bøtten rundt denne sommer og ansat sin mor. Nu går mor Nanna rundt og lærer at bygge bund op og slæbe belægningssten. Men hvordan er det så at arbejde sammen med sin mor og kommandere hende rundt på byggepladsen?

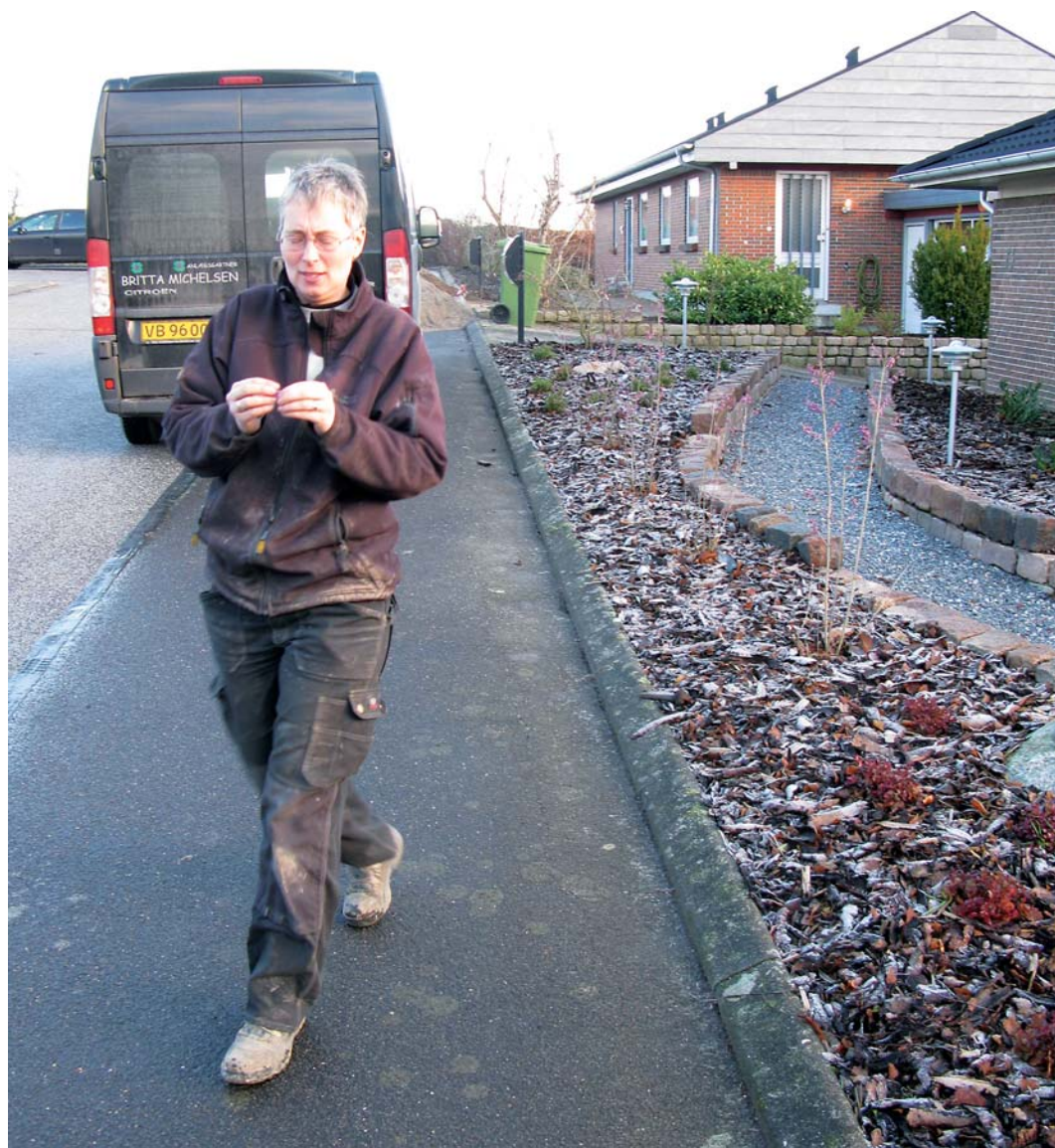
"Vi har valgt at sige at hun er ansat på lige vilkår med enhver anden medarbejder, for ellers går der måske lidt for meget mor-datter i den, og som mor kan man jo ikke have sin datter rendende rundt og

fortælle hvordan tingene skal gøres, men det kan arbejdsgiveren godt," siger Britta.

Hendes mor tæller dog kun som en halv ansat da hun arbejder 20 timer. Ud over de to gange Michelsen tæller Anlægsgartner Britta Michelsen også Ella og til sammen udgør de altså 2 ½ yderst arbejdsomme kvinder.

De satans SF-sten

Vi kører ind på en benzintank for at få en kop kaffe og en berliner. Overfor ligger en lille bygning som mirakuløst formår at rumme både Frisør Lulu, Lystrup Marked, Pizza Ekstra og Allans Auto på sine få kvadratmeter. Under bilen ligger en af Brittas kæpheste. En uskøn belægning af SF-sten. Den og knækflisen er så uklædelige at Britta næsten bliver bleg i hovedet når hun taler om dem. Men det er dog ikke

I Lystrup på Norddjurs ligger to villaer, hvis forhaver begge er udført af Britta Michelsen. Her er hun på vej for at vise journalisten en af de små, lilla blomster fra bunddækkeplanten vinke, som står blandt pampasgræsset og laurbærkirsebær og horsta. I den bagerste forhave hersker herregårdsstenene.

den belægningssten vi taler mest om på denne tur. Den ære tilfalder herregårdsstenen.

Forældrenes have, hvor Britta Michelsen anlægsgartnerdebuterede, var før ejet af et ældre ægtepar som åbenbart var voldsomt forelskede i blomsterløg. De var gravet ned overalt, hundrede og atter hundrede. Arbejdet gik fint, bedene blev ordnet og en blomsterløgfri græsplæne blev oprettet, men så blev hendes mor enig med sig selv om at nu skulle der sten over det hele, og nu hersker herregårdsstenene. Faktisk er hun også i gang med at lægge herregårdssten i forhaven på et hus i Lystup lige nord for Århus. Men hvad er der egentlig galt med herregårdssten?

Britta sukker. "I grunden ingenting. Den er jo fin, den er taknemmelig, og du kan lave virkeligt mange ting med den. Men alle de andre husejere får jo også herregårdssten, og det skal vel ikke være som i halvfjerdserne hvor alle skulle have knækflisemur og SF-sten. Nu må man gerne skille sig ud, og det er jo heller ikke fedt, når man ikke kan kende forskel på sin egen indgang og naboens, og man er nødt til at kigge på postkassen for at se, hvor man bor," forklarer Britta der understøder nogle utilfredse lyde, da hun nævner SF-stenene. Noget i retning af 'adw' og 'yuk'.

Sønnen i mors fodspor

SF-sten skal man nok ikke regne med at finde i hendes have der ligger på Djurs sammen med det hus hun købte i 2005 sammen med sin kæreste Birgitte. Her bor også Brittass søn Mads der bliver 10 år til februar, og anlægsgartneren i ham er allerede ved at vågne op til dåd. Han vil altid med ud at købe blomster og planter som han så hjælper med at bære.

Sidste sommer fik han lov til at komme med ud på en opgave for at hjælpe med - hvad ellers, herregårdsstenene. Der havde han fået små arbejdsbukser, overalls og t-shirt, alt sammen med logo og i Anlægsgartner Britta Michelsens sorte firmafarve. Han ville endda have skrevet sit navn på tommestokken, og da skolelæreren efter sommerferien som altid bad eleverne om at lave

en stil om hvad de lavede i sommerferien, så var det anlægsgartnerarbejdet han skrev om. "Kan jeg ikke slippe for at komme i skole så jeg kan tage med på arbejde?" Sådan spørger han, forklarer Britta.

Om ikke andet kunne hun måske få ham til at hjælpe med haven derhjemme, for Britta lever op til fordømmen om at anlægsgartneren tit har den grimme have.

"Derhjemme har vi fået rømmet cirka 15 centimeter mos af, for en dag tog jeg minigraveren med hjem, og så er jeg begyndt at lave surbundsbede, og så er jeg ikke rigtigt kommet videre. Nu siger jeg til folk der skal hjem til os at de bare skal se efter huset med den

grimme forhave," forklarer Britta. Igen skinner hendes lattermilde væsen igennem.

Tillid skal gå begge veje

Rent personligt er det ikke svært at forstå hvorfor flere af Brittass privatkunder har fortalt hende at hun blev valgt fordi de havde mere tillid til hende. Også selv om større konkurrenter havde givet billigere tilbud. Hun mener selv at det skyldes at kunderne kunne mærke at hun brændte mere for det. Som hun siger: for hende er anlægsgartnerarbejdet nemlig meget mere end bare en måde at få mad på bordet på. Men det er ikke kun kunden som skal have tillid til anlægsgartneren.

"Man hører tit om de her forfærdelige håndværkere, men der er lige så mange forfærdelige kunder, og det skal man lige have lurret som nystartet. Man skal lige fornemme om de er lidt lurvede i kanten. Hvad for en bil har de for eksempel? Er det noget gammelt lort, eller er det nye biler? Nogle gang er dem der har styr på det med villa, Volvo og vovhund, faktisk dem der er de dårligste betalere. Bortset fra kommunerne naturligvis," siger Britta der dog ikke for alvor er blevet brændt af af dårlige betalere endnu.

Kassekredit og Bagger

Alle virksomheders succes afhænger af om kunderne beta-

ler og helst til tiden, men for den nystartede er kniven virkelig for struben, og i disse tider er bankerne hurtige til at smække kassen i. Da vi begynder at tale om økonomien, råder Britta derfor folk til ikke at tage penge med på arbejde.

"Som lille virksomhed er det ikke altid let at få banken til at makke ret. Lige nu kan man godt mærke at bankerne ikke er så samarbejdsvillige, men derfor kan det også gøre mig lidt harm at vi andre skal tigge og bede for at få forhøjet vores kassekredit, mens ham Stein Bagger kan låne hundreder af millioner uden sikkerhed. Hos mig kan de sgu da bare tage mine maskiner og materialer hvis det går galt,

men ham krævede de ingen sikkerhed for," lyder det fra Britta der alligevel glæder sig meget til at se dette årsregnskab, for 2008 var hendes første hele år som selvstændig.

Læretiden inden springet

Inden det kom så langt, arbejdede Britta i ni år hos anlægsgartnervirksomheder før hun sprang ud som selvstændig. Det begyndte i februar 1998. Her startede Britta som ufaglært hos Anlægsgartner H. Hoffmann i Risskov hvor hun mest var beskæftiget med vedligeholdelse.

I de følgende år brugte hun vinterperioden på at tage AMU-kurser i anlægsgartneri, og i marts 2003 fik hun tilbudt job hos Anlægsgartner & Bro-lægger Per Jørgensen i Hjortshøj hvor den mest stod på etablering af nyanlæg. Disse vintre brugte hun på at tage kursus 1 og 2 i 'Projektering og Havetegning' før hun i 2006 begyndte at undervise i planteliv, økologi og miljø samt basiskursus på AMU-linien på det nuværende Jordbrugets Uddannelsescenter i Beder. Her fik hun kontakten til Ellen der siden skulle blive hendes første medarbejder, men også mange af kollegerne fra tiden hos Hoffmann og Per Jørgensen har hun stadig kontakt til. Flere af dem er også blevet selvstændige, og dem trækker hun gladeligt på.

"Hvis jeg lige skal have fældet et træ, så ringer jeg bare, og så kommer Claus. Det er en gammel kollega fra Hoffmann. Han er uddannet topkapper, og så skal jeg ikke kunne det hele," fortæller Britta.

Opgaven som fik hende til at tage springet fra lønmodtager til selvstændig, står stadig som den mest interessante indtil videre. Den kom fra en veninde i Risskov ved Århus som sagde at hun gerne ville have gjort noget ved sin forhave. Derefter spurgte veninden om Britta ville lave opgaven selv, eller om det firma Britta var ansat i på det tidspunkt, skulle have projektet. Britta tænkte i et par dage før hun sprang ud i det og sagde ja. Det var bl.a. en granittrappe op til hoveddøren og ny belægning af piksten. "Det var den første faktura jeg sendte ud, og den

BRITTAS RÅD TIL NYE SELVSTÆNDIGE

Britta Michelsen startede som selvstændig i april 2007. Her er nogle af de råd som hun har til nystartede anlægsgartnere og dem der går og overvejer at blive selvstændige.

- Tag flere små opgaver i stedet for at satse på én stor. Man går død i store projekter hvis man kun er sig selv. Desuden vil den skrøbelige økonomi som nystartet være i større risiko, hvis den er bundet op på ét projekt. Små opgaver til at begynde med giver også mulighed for at få indarbejdet de rigtige rutiner inden du kaster dig over større projekter.
- Find ud af hvordan du arbejder bedst. Tingene skal langt fra altid gøres som på din tidligere arbejdsplads eller læreplads.
- Pas på med kommunerne. De er notorisk dårlige betalere og reagerer ofte ikke på rykkere. Sørg for at der er plads i økonomien hvis du ikke har en personlig kontakt i kommunen.
- Sørg for at være medlem af en arbejdsgiverorganisation så man kan få juridisk bistand, for der er mange faldgruber.
- Sats på en god hjemmeside frem for at betale for annoncer på internetsider du ikke anede eksisterede.

blev betalt til tiden, og det var fedt," fortæller Britta med eftertryk.

Bilen er en molbohistorie

Hele interviewet er foregået i varevognen, den nystartede anlægsgartners trofaste gænger. Vi har kørt i den. Vi har spist berlinere fra benzintanken i den, og spist de pebernødder som Britta havde i den i forvejen. Vi har også drukket kaffe i den. Undertegnede har Britta er på 'cola-vognen'.

Og i al den tid er bilen slet ikke brudt sammen. Det kan lyde som rent svineheld når man hører Britta fortælle om hendes sorte Citroën Jumper. På lidt over 1½ år har den været på værkstedet 17 gange, hvoraf de to var serviceeftersyn. Og det er uden at Britta har været involveret i et eneste uheld. Britta sidder desværre med en leasingaftale på fem år, og det er hun mildest talt ikke tilfreds med, for man kan jo snildt forestille sig hvordan den kommer til at opføre sig i løbet af de næste 3½ år.

"Man leaser da en bil for at slippe for alle problemerne, men jeg kan jo klage fra nu af, og indtil der er gået fem år," siger Britta opgivende.

Savner ikke kraftkarl

Undertegnede bliver også nødt til at spørge om Britta havde tænkt sig at ansætte en mand næste gang firmaet skal udvides, og Britta er absolut ikke afvisende over for tanken.

Det er dog ikke fordi hun og hendes kvindelige ansatte mangler en kraftkarl til at løfte omkring med tingene.

"Det er mere fordi at man måske kommer lidt hurtigere over tingene med en mandlig ansat. Vi kvinder vi pussensuser måske lidt for meget omkring arbejdet. Det skal gøres færdigt, og der skal fejes og ryddes op, men derudover siger vi tit: Vi skal også liige gøre dit, og vi må hellere også lige ordne dat. Der er en fyr nok bedre til at skære igennem og sige: Det er det her der er blevet betalt for, og det er det her der bliver lavet. Slut, færdig, finito," siger Britta.

Men hvis den mindre fysiske råstyrke ikke er et problem i forhold til at være anlægsgartner hvorfor er der så så få kvinder der har deres egen anlægsgartnervirksomhed?

"Måske bliver de kvindelige anlægsgartnere ved med at være lønmodtagere på grund af de trykke rammer, for du ved jo hvad du har, men du ved ikke hvad morgendagen bringer hvis du er selvstændig. Faktisk er Lis Mikkelsen den eneste selvstændige kvinde anlægsgartner, jeg lige kan komme på," lyder det fra Britta der absolut ikke fremstår som en repræsentant for noget svagt køn. Desuden har hun engang banket organisationskonsulenten i Danske Anlægsgartnere, Torben Lantau, i bowling, og han er altså stor, skulle vi hilse og sige. □

Direktøren der vil være mester

Grønt Miljø har sneget sig ind efter lukketid på Gug Anlæg & Planteskole. Hos Peter Møller Jensen står den på godt købmandskab, ironi, begejstring og en knaldrød Volvo Amazon.

En velholdt, rød Volvo Amazon er alltid til at få gang i samtalen når man møder nye kunder, mener Peter Møller Jensen. Han ryster på hovedet af de kollegaer der har pumpet pengene i store firhjulstrækkere.

Natten er faldet over Gug. Lige uden for Aalborg. Grønt Miljø udsendte kører rundt på materialepladsen bag Gug Anlæg & Planteskole i en lille varevogn der er malet som en græsplæne. Der er næsten ikke andet lys på pladsen end dét fra bilens lygter, og man aner ikke hvad der springer frem fra mørket når chaufføren drejer bilen og peger lyset i en ny retning.

Manden bag rattet, både i bilen og på Gug Anlæg & Planteskole, hedder Peter Møller Jensen, og han fortæller begejstret om de ting der dukker op i lygternes skær som skuespillere på en teaterscene. En af de optrædende er en stor bunke granitstykker.

"De ser ikke ud af noget som de ligger der, men så snart de er blevet vasket og ser fine ud inde i butikken, så køber folk gladelig et klippestykke for 1.500 kroner," fortæller Peter Møller Jensen, mens hans øjne gennemser mørket for at finde alt det som han endnu mangler at fortælle om.

Noget stort begynder at blive tydeligt længere fremme. "Hvad er den der store, runde ting?" spørger Grønt Miljø udsendte og venter spændt på svaret, mens vi kører tættere på. "Det er en septiktank," svarer Peter med et grin.

Farfars cigar og ordenssans

Det er dog ikke kun materialer der er værd at kigge nærmere på i den gugske nat. Ude i siden af materialepladsen ligger et smalt træskur omgivet af hegns krat og angrebet af tidens tand. Mindst halvdelen af de brædder som det blev bygget af er væk nu. Det var her Peters farfar Harald Jensen, for snart et halvt århundrede siden startede det nuværende anlægsgartnerfirma og sad og røg cigarer når regnskaberne skulle ordnes. I dag fylder en støvet, gammel Massey Ferguson 35 det faldefærdige skur.

Det virker måske en smule urentabelt at bruge al den plads på et gammelt skur der fungerer holdeplads for en ud rangeret traktor, men fornuft har heller ikke noget med beslutningen at gøre. "Der er en masse nostalgi i det. Min fatter som stadig har sin daglige gang herude, og min onkel

som også er i 60'erne, siger jo: 'Det var der da vi startede. Sådan noget rager man da ikke ned. Så begynder det måske at gå dårligt'. Der er jeg nu engang bygget sådan at jeg siger: Jamen for helvede, det roder jo, lad os nu få det skidt ned. Jeg kan ikke fordrage når det roder," fortæller Peter Møller Jensen.

Man må give ham at der er rydeligt både ude og inde. Ved parkeringspladsen er der f.eks. en række båse der er fyldt op med grus, brosten, skærver og andre rester fra de forskellige anlægssopgaver. Båsene har Peter ansat en ung mand til at holde fint ordnet så kunderne kan få en hurtig trillebørfuld sand uden at skulle betale en bondegård i det lokale bygge marked. Dét er økonomisk snusfornuft, og det kan de godt lide i Nordjylland.

Lav salget på planteskolen

Grønt Miljø er på besøg efter lukketid, så Peter og undertegnede lister os ind af bagdøren til den planteskole der som navnet antyder, hører til Gug Anlæg & Planteskole.

Vi går igennem de små bygninger hvor plantesalget startede op i 1970'erne, før vi bevæger os ind i den moderne planteskoles haller der blev indviet i foråret 2008. Her er frodigt, rent, højt til loftet og varmt og indbydende. I et område er der brændeovn og små caféborde hvor man kan sidde ned og få sig en kop kaffe, og det er lige hvad vi gør.

"Jeg tror ikke jeg lyver hvis jeg siger at det er en af de top fem flotteste planteskoler i Danmark," siger Peter, men understreger hurtigt at den på grund af vinteren ser lidt træls ud nu. Det er ikke alle anlægsgartnere der er så heldige at have en planteskole i stueetagen, og den fordel har Peter sørget for at drage nytte af. Han har fået oprettet et lille område midt i planteskolen til anlægsgartnerfirmaet. Det er omgivet af vandsten og grønt og er forsynet med et sæt borde og stole og er som skabt til at få den endelige underskrift.

"Jeg bruger det utroligt meget når jeg har en kunde, og det bruger mine folk også hvis de skal sælge et eller andet. Hvis kunden lige har brug for

at få det sidste skub, så siger vi at de da lige kan komme ud og få en kop kaffe, og så er de jo solgt. Om jeg er fem procent dyrere, det betyder ikke noget når folk så kommer ind og siger 'wow'. Derfor undrer det mig også at andre anlægsgartnere ikke gør det samme. Hvorfor går de ikke til en nærliggende planteskole og spørger om de må leje et lille hjørne? Det giver simpelthen så meget," forklarer Peter. Rådet er hermed givet videre.

Direktør eller mester?

Peter Møller Jensen står udelukkende for anlægssiden af virksomheden. Planteskolen er hans onkel Per Jensens domæne, og han er på pletten i arbejdstøj da vi kommer ind. Der bliver givet håndslag og hilst. "Vi giver hånd fordi det er 14 dage siden at Peter har været på arbejde sidst. Direktører, du ved nok," forklarer Per Jensen og Peter griner.

Der står dog ikke direktør på Peter Møller Jensens visitkort, og det er meget bevidst. "Nu kan jeg ikke lide ordet direktør. Jeg vil hellere kaldes mester. Jeg er ikke direktør. Til dagligt går jeg i arbejdstøj selv om det er længe siden jeg selv kravlede rundt og ordnede kundernes haver."

Derfor er der absolut heller ikke noget prangende over Peter Møller Jensens kontor. Når den står på kontorarbejde, sidder Peter selv bagerst i et aflangt loftværelse med skrå vægge og overfyldte hylder sammen med de to ansatte på kontoret.

Den nordjyske selvtillid

På samme måde har Peter også fravalgt den store firhjulstrækker som firmabil. I stedet har han en funklende rød Volvo Amazon der står og lyser op i parkeringspladsens vintermørke. "Man ser jo tit især mine sjællandske kollegaer komme kørende i de helt store biler, men det er jo ikke særligt snedigt at komme i en flottere bil end kunden selv har. Når jeg kører på kundebesøg, så er det i den der," siger Peter og peger på den højroede bil. "Og har man sådan én, er det jo en genial måde at få snakken med kunden i gang. Så siger de: Nøj, er det din? Wow, den

er fed. På den måde er man på talefod med det samme."

Den røde Amazon er et godt eksempel på den kombination af ydmyghed og et overmål af selvtillid som tilsyneladende eksisterer her syd for Limfjorden. Hos Gug Anlægsgartneri beder de udvalgte kunder om lov til at sætte bronzeskilte med firmanavnet i de haver og anlæg som de er mest stolte over, og den røde Amazon vækker opsigt overalt hvor den dukker op. Det viser en imponerende selvtillid, men samtidig tyder de beskedne administrationslokaler på en vis ydmyghed. Den kombination kan synes modsætningsfyldt, men det er der meget der er uden for Aalborg.

Jeg forstår godt ironi...

Mens vi sidder ved cafébordene foran brændeovnen i den mennesketomme planteskole, falder talen nemlig på den klassiske danske ironi som er den gængse tiltaleform herover. I stedet for at sige 'hej' når man ser en kollega med en kop kaffe, bliver der sagt: 'Nåh, du har travlt hva?'. Det skal man dog ikke tage som en skjult kritik af arbejdsindsatsen, understreger Peter. "Man skal være trænet i det, for sådan kører den hele tiden herover. Vi kan jo føre hele samtaler hvor man hele tiden siger det modsatte af hvad man mener. Man ved jo godt hvad de andre mener," siger Peter og rynker derefter øjenbrynene.

"Der var faktisk én der ikke kunne finde ud af det der med ironien. Jeg troede ellers at når man var her i firmaet, så lærte man det, men han misforstod det og vidste ikke rigtigt hvor han havde mig. Men når jeg får sådan noget at vide, så husker jeg det jo, og så blev det lidt kunstigt når jeg snakkede med ham. Jeg skulle jo lave om på mig selv," forklarer Peter.

Folkene bag det hele

Hvis man blot forstår ironien som den er ment - en jovial inddragelse i arbejdspladsens fællesskab - er der ikke andet end åbne arme i Gug. Det er nemlig arbejdet med folkene der får Peter Møller Jensen til at glæde sig til at tage på arbejde hver morgen.

"Jeg har det skidt hvis jeg

ikke hver dag sidder nede i frokoststuen til fyraften og får en kop kaffe sammen med folkene,” siger Peter selv om anlægsgartneriet efterhånden har op imod 25 ansatte, og det er blevet sværere for ham at få tid til hver enkelt ansat. ”Jeg ville gerne have det som med en familie med dem alle, men vi er ved at blive mange. Jeg kan dog stadig tage hjem og simpelthen ligge og vræle så tårerne sprøjter fordi der er sket noget for en af mine folks familiemedlemmer,” fortæller Peter mere stille end hans ellers buldrende snak har været.

Lille Peter og friheden

Da Peter var lille, kravlede han omkring i bedene hele sommeren for at fjerne ukrudt, så han kunne få det walkie-talkiesæt,

som dengang kunne gøre enhver rask dreng lykkelig. Og med en far, farfar og onkel som alle arbejdede som anlægsgartnere var der ikke nogen tvivl omkring Peters karrierevej. Han ville være anlægsgartner.

”Det har jeg hele tiden vidst. Jeg skulle da være gartner. Jeg skulle ud og lave noget. Jeg ville ud og køre sammen med folkene. At komme ud med dem, det var jo livet. Det har jeg altid drømt om,” fortæller Peter.

Inden han kunne realisere sin drøm om at blive anlægsgartner, blev unge Peter dog voldsomt skoletræt. Heldigvis fik han i 8. klasse lavet en aftale om kun at skulle i skole seks timer om ugen hvis han til gengæld arbejdede på plante-

skolen. Det var en klassekammerats far der sad i skolebestyrelsen som kom med forslaget. Peter slog til og smøgede ærmerne op. Det var en billet til friheden. En billet der skulle indløses med hårdt arbejde.

Der er næppe en hemmelighed at Peters drøm om at blive anlægsgartner gik i opfyldelse, og Peter selv har svært ved at skjule sin begejstring når han for Grønt Miljø beskriver alt det som arbejdet indebærer af kundekontakter og nye idéer og følelsen af at rette ryggen, når man er færdig med et projekt og bare står og nyder det man har skabt.

Han ser frem for sig, mens hænderne kører rundt i luften og hjælper til med at beskrive arbejdet. Der er absolut ingen nordjysk sindighed over

mængden af ord der forlader hans mund på samme tid, og da vi lidt senere rejser os, er det svært at følge med når han travler rundt i Gug Anlæg & Planteskole for at vise det hele på én gang.

Mester som supersælger

Den begejstring der giver Peter røde kinder når han rigtigt kommer i gang, hjælper ham også ude hos kunderne. ”Jeg farer jo rundt som om det er min egen have. Det er ikke noget jeg lader som om, for jeg kan sgu blive grebet af det. Så hiver man fat i stigen og går og peger mens det vælter frem med forslag,” forklarer Peter energisk.

Uskyldsen begejstring er ikke altid nok til at overbevise kunden om at det er Gug der skal have opgaven. Så må det tungere skyts frem. Peter har nemlig allieret sig med konsulentbureauet ITA Group A/S. Sammen med chefen herfra kører Peter nogen gange til Hirtshals hvor man efter sigende kan få Danmarks bedste bøfsandwich og tale ud om virksomheden. Det har hjulpet ham til både at motivere sine medarbejdere bedre og til at sælge sine idéer til kunderne.

Hver eneste kunde er forskellig, og man er lige nødt til at bruge et minut eller to på at vurdere vedkommende som person og finde ud af hvordan man skal sælge til netop ham. Eller om det måske er konen der står ved siden af som styrer showet. Og så er det jo godt at have en højrodet Volvo Amazon der altid bryder isen ude hos kunderne.

Nogen gange følger den potentielle kunde med i hælene og vil hjælpe med at måle op og så videre. Så ved Peter godt hvad klokken er slået. ”Ham skal jeg sælge på at han virkelig har tiltro til at vi kan klare opgaven. Og så gør jeg virkelig noget ud af det og går ud og henter al udstyret selv om jeg jo allerede godt ved hvordan jordbunden er under indkørslen. Jeg piller nogle sten op og finder måleudstyret frem og tegner bagefter op for ham, hvordan underlaget er sammensat. Det betyder sateme en del, og det er selvfølgelig også sådan noget som jeg lærer mine teknikere. At de lige skal

Peter Møller Jensen råder anlægsgartnere til at leje et hjørne på den lokale planteskole hvor man kan mødes med kunderne i grønne omgivelser. Her ses han i færd med at give en repræsentant til en af vandstenene rundt om hans anlægsgartnerhjørne på Gug Planteskole fordi den ikke virkede. Foto: Lars Thorsen.

Vi skal med det samme meddele at det ikke har slået klik for Peter, og at han ikke tror granitdyrene lytter til ham. Det er derimod fotografen der har bedt ham om at tage plads blandt de nye granitfigurer. Peter har papir på at de er fremstillet etisk forsvarligt, men i gamle dage før Corporate Social Responsibility kom på dagsordenen, har han prøvet at modtage et julekort fra producenter i Kina hvor man så børnearbejdere sidde i stenbruddene. Foto: Lars Thorsen.

bruge ti minutter længere derude hos kunden. Det virker," forsikrer Peter.

Den lønsomme ydmyghed

Man skal jo virke sikker på egne evner hvis man vil have folk til at betale penge for det man render og laver. Til gengæld tjener man ikke sine penge i det nordjyske ved at vokse sig alt for stor. "Der er jo ikke ret mange større firmaer heroppe. Nu vil jeg ikke sige at vi er et stort firma, men vi er et stort anlægsgartnerfirma heroppe," fortæller Peter.

Alligevel indledes en af Gug Anlæg & Planteskoles egne brochurer med sætningen: 'Det lille grønne firma i Nordjylland...'. Den lille virksomhed står man sig åbenbart stærkere i en landsdel hvor Peter fortæller at kunderne tit insisterer på at snakke med 'mester'.

Det er til gengæld ikke til at komme udenom at byen Gug er ved at være stor. Den har lige under 10.000 indbyggere, og den vokser stadig. Men selv i folkefortællingerne om byen kan man se den samme modvilje imod at råbe op om egen storhed. Historien går således:

Hvordan blev Gug (der udtales Guu) så stor en by? Jo, når toget kom tøffende igennem byen, så råbte konduktøren 'Guu, Guu' hvilket passagererne tolkede som gå ud, gå ud og forlod toget. Og så valgte de altså at blive i byen de var gået ud i.

Krisen og leasingsvinet

Det er dog ikke lutter begejstring, godmodig ironi og kage i lag at være anlægsgartner i disse tider. Eksempelvis tjener anlægsgartneren af Gug Anlæg & Planteskole under 15 procent

af sine penge på drift og pleje, mens resten kommer fra anlæg. Og i en tid hvor anlægsgartnerne forsvinder hurtigere end morgenduggen, anerkender Peter at det havde været rart hvis plejeopgaverne havde fyldt mere. Desværre er det ikke kun nedgangstiderne der kan finde på at trække penge ud af kassen.

Da vi går over for at se den sidste del af lokalerne, ender vi i den mørklagte frokoststue, hvor en stor kaffeaftomat står og skjuler sig i skyggerne. Det har den god grund til, for dens forgænger var mildest talt ikke populær. En dag kom en frisk leasingsælger forbi og overbeviste Peter om at det var en god idé at lease den kaffeaftomat som han alligevel havde tænkt sig at anskaffe. Det kostede måske lidt mere, men til gengæld så fulgte der service af maskinen med i fem år, så Peter skrev under. Hvad han ikke vidste var at manden også havde indgået lignende aftaler med hundrede andre virksomheder og fra den ene dag til den næste erklærede leasingsfirmaet sig konkurs. Og des-

værre, der gives ingen penge tilbage til serviceprodukter i konkursboer.

Mens Peter fortæller historien i den dunkle spisesal, bliver hans øjne mørke, og det bliver pludseligt tydeligt at han er en stor mand. Uheldigvis for den svindlende leasingsælger spiller hans søn i samme fodboldklub som Peters søn. "Så gik jeg over til ham og sagde: 'du holder dig bare væk. Det gør man ikke det der. Det er simpelthen så lavt'. Jeg blev simpelthen så arrig," siger Peter med kraft i stemmen. Derfor sætter Peter nu en dyd i at eje frem for at leje, og alle virksomhedens maskiner er købt og betalt kontant.

Da vi kører væk fra hans fædrene anlægsgartneri, er Peter dog i glimrende humør og fortæller at haven jo er lige så vigtig som mælk og kaffe for folk, så han skal nok klare sig. Desuden har han planer om at lave terapihaver, for det moderne arbejdsliv er stressende. Som han siger: "Intet er mere afslappende end at gå i haven." Så har han jo valgt den rigtige branche. □

På stenbroen vokser træerne ind i himlen

De driver anlægsgartnervirksomhed som Robin Hood og svinger i træerne som Tarzan. Drengene bag Stenbroens Træpleje forener energi og idealisme.

Mørke skyer over Nørrebro. Lindetræet har både påkørselsskader og svampeskader og lider af 'ligninmangel', men alt det pådrog træet sig inden Stenbroens Træpleje flyttede ind. Foto: Lars Thorsen

Rolig nu. Ingen blev skudt da Grønt Miljø besøgte Stenbroens Træpleje som har til huse på Nørrebro et solidt stenkast fra den tomme grund på Jagtvej 69, hvor Ungdomshuset engang lå. Til gengæld blev der serveret kaffe og te og tyk, tung kage og lettere moste bananer og vindruer og valnødder som man selv skulle knuse med hænderne.

Ved bordet sidder de to energibundter som udgør Stenbroens Træpleje. Jonas Olsen på 34 år og Eyal Peleg på 25 år. "E-y-a-l. Ikke Jan. Når jeg har været ude at hente materialer, så står der altid Jan på følgeseddelen. Nu siger jeg bare Jan, for det er det letteste," siger Eyal og ryster grinende på hovedet.

I dagens anledning har de deres Stenbroens Træpleje-sweatshirts på, og inden Grønt Miljø dukker op har de aftalt at de skal skrue lidt ned for blusset for de er godt klar over at de kan komme til at snakke alt for meget. Og det gør de så også. Heldigvis er alt dét, de har på hjertet så hjertevarmt og energisk at det er svært ikke at gribe ud efter den nærmeste hammer og spørge hvor man skal gå i gang med at bygge sammen med dem.

Overskuddet gives væk

Der er dog større sandsynlighed for at det bliver Jonas og Eyal der rækker en hjælpende hammer. De har nemlig taget konsekvensen af deres fælles idealer om en mere bæredygtig, åbensindet og retfærdig verden og har derfor dannet en velgørende fond. Den skal støtte en grøn byudvikling og mindske social ulighed og - her begynder det at batte - alt overskuddet fra Stenbroens Træpleje vil gå til fonden.

"Eyal og jeg har aldrig sat det materielle særligt højt. Vi har ikke noget profitmotiv for alle pengene ryger i fonden. Vi får selvfølgelig vores løn, men ethvert overskud ryger i fonden. Vi kan ikke købe nogen båd til os selv, vi kan ikke købe noget sommerhus til os selv, vi kan ikke købe diamantringe eller store flotte biler til os selv. Alt gejlet er væk. Det ligger oppe i fonden til sociale formål," siger Jonas mens deres ven, bygningskonstruktøren

Juan (heller ikke 'Jan') med motorsaven kigger forbi i de røde barakker som Stenbroens Træpleje deler med et par andre små firmaer blandt andet Økologiske Iværksættere.

Begejstringsbaseret ApS

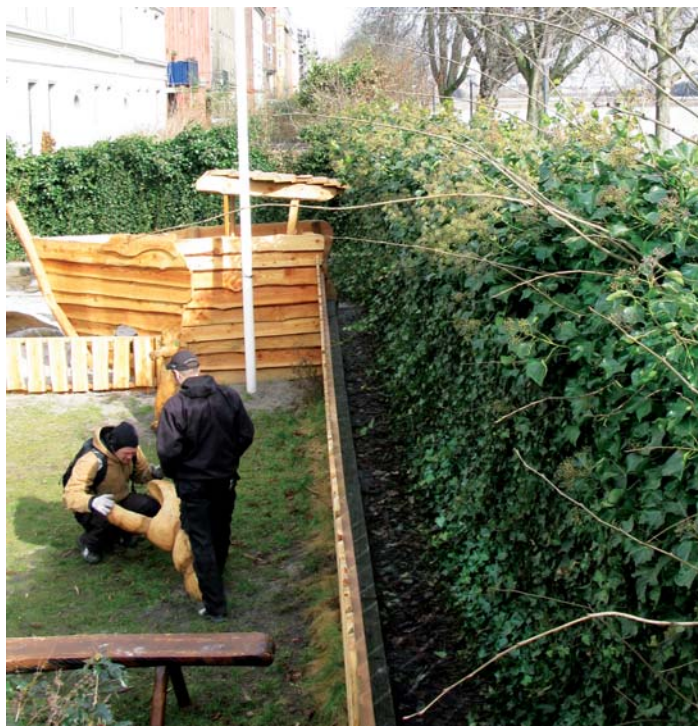
Samtidig med den nye, endnu unavngivne fond, bliver Stenbroens Træpleje også omdannet til et anpartsselskab. Det er praktisk i forhold til fonden, men først og fremmest skal ApS'et give Jonas og Eyal mulighed for at dele begejstringen over arbejdet med andre sprudlende medarbejdere.

"Når man bare er sig selv, så mangler man virkelig nogle f.eks. at fortælle at man lige har fået en ordre. Så siger man: 'Vildt mand, nu er der lige nogle der har ringet, vi skal lave en fed legeplads, nu kører det. Wuhu!' Men hvis de bare er ansatte, så betyder det ikke så meget for dem. Derfor er det godt at det nye selskab bliver et kollektivt styret firma som indledningsvis er styret af os, men som er en åben struktur der giver mulighed for at medarbejderne kan være med til at bestemme," lyder det fra Jonas. Eyal fortsætter: "Og hvis man kunne fortsætte med at blive et større og større kollektiv med medarbejdere som bare synes at det kunne være helt vildt fedt med det her projekt, så bliver det jo superfedt at gå på arbejde."

Når revisorer og advokater om nogle måneder er klar med fond og anpartsselskab, har Jonas og Eyal støbt et fundament hvorfra de kan sætte et langt større aftryk på verden end de hver for sig kunne.

Stenbroens frodige haver

Alle de idealer som Jonas og Eyal nu vil arbejde mere målrette for med omdannelsen af Stenbroens Træpleje, var faktisk også grunden til at de mødte hinanden. Det skete gennem de utallige græsrodsaktiviteter på Nørrebro. Her støttede Jonas og Eyal på hinanden i Ungdomshuset, mødtes i Folkets Park, passerede hinanden i Stengade og stod bag disken i den samme økobutik kaldet Spidsroden. I det hele taget deltog de i det alternative Nørrebros sprudlende arbejdsiver.

Jonas kæmper med den krabbeklo som han selv har lavet til vuggestuen Dossingens legeplads. Skibet, hegnet, den købmandskiosk billedet er taget fra og de andre figurer som ikke er med på billedet, er også lavet af Stenbroens Træpleje med venner. Foto: Lars Thorsen

F.eks. var Jonas i 1996 med til at lave 'Have på en nat' lige ved siden af spillestedet Rust hvor 2.000 mennesker hjalp, så der næste morgen var en vældig have med både drivhuse, sø og højbede. To år senere truede politikerne med at bygge randbyggeri i Folkets park, så gik Jonas og en flok ildsjæle i gang med at bygge en legeplads på en ny del af parken, og så blev der holdt arbejdsdage i fire måneder om året i flere år.

I starten af det nye årtusinde fik han sammen med en lille flok også lavet den usle gård bag ungdomshuset om næsten udelukkende med genbrugs-materialer. De rev belægningen op og byggede højbede af den og lavede græsplæne der hvor belægningen havde været, brugte jord som Københavns Jordrens havde doneret og fik sten som parkdistrikterne havde liggende.

Den slags projekter brænder Stenbroens Træpleje for. Derfor kan det ikke undre at den kommende fond også skal støtte byhaver og projekter der gør det federe at være barn på Nørrebro. Men det er ikke det hele. "Vi vil gerne støtte fællesskaber der gerne vil arbejde for de her ting med byhaver og fællesskab. Men vi har også snakket om at opkø-

be grønne områder eller købe noget skov. Jonas kom med et godt eksempel - at det kunne være fedt hvis man så to naturområder med en mark imellem, og så købe marken, hvis den blev sat til salg. Så kunne man lade den stå," siger Eyal.

Velkommen til forsidens

I dag ligger den økologiske have bag Ungdomshuset lige så ødelagt og ufrugtbar hen som det nedrevne hus, mens ejeren Faderhuset ifølge medierne bedriver tiden med børnemisbrug. Men selvfølgelig skal man ikke tro på alt, hvad man læser i avisen. Specielt ikke på Nørrebro. I så fald skulle Grønt Miljø nok have taget en skudsikker vest på, for 'bandekrig' har overtaget 'finanskrise' som mediernes yndlingsord, og 2200 Nørrebro er centrum for hele balladen. Stenbroens Træpleje er dog ikke ramt af hverken panik eller harme over bandekrigen. Kun over pressen og politikerne.

"Selvfølgelig kan man altså mærke det, når det er så voldsomt. Men hvis man nu tog medierne ud af billedet, så ville det helt sikkert se anderledes ud. Det billede medierne tegner er slet ikke et jeg kan genkende som Nørrebroborger. Det er en ren karikatur," siger Eyal. Jonas fortsætter:

Det er ikke til at sige om boligmarkedet er på vej op eller ned, men højt oppe er i hvert fald dette 23 m² træhus som Stenbroens Træpleje sammen med 10-20 venner har bygget seks meter oppe mellem to bornholmske egetræer. Foto: Eyal Peleg.

„Og nu kommer alle spidserne så.“ Han sidder med en farverig, glad seddel til dagens arrangement 'Vi vil bo på Nørrebro' hvor Ritt Bjerregaard og Klaus Bondam har inviteret til en snak med borgerne på Nørrebro om udviklingen.

„Det er jo meget fint, men det er lidt provokerende når de har brugt herrelang tid på at lave nedskæringer og ladet græsrodderne om at drive bydelen. Det er derfor jeg snakker om Nørrebro som et parallelsamfund. Det er ikke i forhold til indvanderne, men fordi rigtig mange af dem som er med til at sparke kulturelle aktiviteter i gang ikke mærker særlig meget velvilje fra kommunen. Altså Fædregruppen måtte lukke fordi de ikke kunne få tilskud. Hende der arbejder med thai-boksning til pigerne, hun arbejder gratis som træner for dem, fordi de ikke kunne få tilskud til deres lokaler. Man tænker bare, hvad sker der?“ siger Jonas og slår ud med hænderne.

Højt at klatre...

Hvad end Ritt, Brian Mikkelsen, pistolerne eller, som altid, Nørrebros borgere får styr på sagerne, så er én ting sikker. Vil man ansættes i Stenbroens

Træpleje, er det en god idé at starte med at lære at klatre i træer. For selv om de også laver en lang række mere jordbundne anlægs- og planteopgaver, er det trætoppene der drager Jonas og Eyal ligesom horisonten drager sømanden. De er medlemmer af Dansk Træplejeforening og er ved at blive European Tree Worker-certificerede, og så snart de får chancen, siger det vuups, og så er de oppe i et træ.

„Allerede siden min læretid som planteskolegartner syntes jeg at de store træer var de sjoveste, og træjobbene er virkelig en glæde som rækker langt ud over bare arbejde. Vi tager også ud med nogle andre fra andre træklaterfirmaer, og så tager vi i skoven og klatrer sammen for sjov,“ fortæller Jonas og når lige at slynge sætningen 'og sover i et træ' ud inden Eyal overtager: "Mest i Danmark, men også i Sverige hvor vi også klatrer lidt på klipper, netop for at klatre uden at være på arbejde."

Derfor er Eyal og Jonas også enige om at Stenbroens Træplejes nye kollektive anpartsselskab som udgangspunkt ikke skal blive større end at alle i virksomheden kan være i en minibus og fare til Sverige

for at nyde livet i de mægtige træers kroner.

Grønt Miljøs udsendte har ikke andre erfaringer med træklating end dem som engang gav blå mærker. Hvordan er det sjovest at klatre i træer, spørger jeg. Eyal: "Det kommer an på om man gerne vil klatre hurtigt i reb, om man vil FootLock eller synes at det er rigtigt spændende at se hvor langt man kan komme ud på en gren eller om man er til speedclimbing." Eyal ser ud som om han vælger det hele.

Huset 6 meter oppe

En del af os havde måske en træhytte som små hvis vi var så heldige at have en fingernem far. Det er dog slet ikke den slags vi taler om her. Jonas og Eyal drager nemlig til Bornholm med kærester og børn. Med følger også Juan med motorsaven, en tømrer og en skovarbejder de kender og alle mulige andre. Så går det løs.

"Huset på Bornholm beskriver os på en god måde for det er jo vores sommerferie. Der tager vi afsted, og så går vi bare bananas og bygger, også med alle mulige andre som vi klatrer med, og så bygger vi bare," lyder det begejstret fra Eyal mens han svinger i luften

med en fiktiv hammer. Jonas er heller ikke til at slå af pin-den: "Og der er jo tagpap på, og sidst satte vi døre og vinduer i. Gulvet er seks en halv meter over jorden," fortsætter han og forklarer hvordan stammen går lige gennem stuen så vandet løber ned af den når det regner, og hvordan de store grene stikker ud igennem væggene som om huset havde løvfældende arme.

Derfor vil de gerne have på virksomhedens kommende hjemmeside. "Det er jo sådan en fritids-sidebusiness, men det kunne være helt vildt hyggeligt hvis der på et tidspunkt var en eller anden der ringede og sagde at 'vi vil da gerne have lavet sådan et hus'. Så kunne man mødes med gutterne som vi har lavet det der hus med, og så fyre den af. Det kunne være rigtigt fedt," siger Jonas og står og nikker med hovedet fuld af et bredt smil og klare øjne. Han ligner en der allerede står og kikker på den første kundes træhus.

Træklatrerne anlægger

Endnu er der ingen penge i at bygge huse i træerne, og der skal rigtig mange beskærings-, pleje- og fældningsopgaver til før den fremtidige fond kan få noget seriøs kapital at arbejde med. Derfor har Stenbroens Træpleje alle dage også udført anlægsgartnerarbejde, og selv om store monotone belægningsarbejder ikke er deres yndlingsbeskæftigelse, så har de ekspertisen til at gøre det. Hvor Jonas er uddannet planteskolegartner, er Eyal på vej gennem Roskilde Tekniske Skoles skoleforløb og vil være både grøn og grå anlægsgartner.

„Vi er bare ikke blege for selv at formulere og projektere en opgave og gør det tit i samarbejde med bygherre. Men vi arbejder også efter tegninger fra landskabsarkitekter,“ forklarer Jonas. „Vi tager arbejde hvor vi kan få det.“

Og det vil nok ikke komme bag på mange når vi nu afslører at størstedelen af deres anlægsgartnerarbejde har fundet sted på Nørrebro. Faktisk ligger stederne vi skal se så tæt at vi alle tre snupper vores cykel frem for ladvognen eller budcyklen der efter en hjemmeombygning med plader nærmest min-

der om en redskabsbærer og kan fyldes til randen med beskærergrøj og værktøj og stadig sno sig ind og ud i trafikken som en mis.

På jernhest over stenbroen

Skyerne lå tungt og fyldte Nørrebro's gader med skygger og mørke da Grønt Miljø ankom, men da vi en time eller to senere sparker cyklerne i gang, er det tydeligt at den 10. marts er en tidlig forårsdag med lys himmel. Efter en hurtig diskussion af kommunens beslutning om at lade et mægtigt døende træ stå i Hans Tavsens Parken som en træruin, ankommer vi til første stop: Hellig Korsgade Skole hvor børnene råber de ting som børn altid råber når de leger, lige meget hvor i verden man er.

Her er opsat en regnvandsopsamler og en solcelle til at levere energien til at pumpe når pedellen skal vande i gården. Der har de også lavet et 'komposteringsterrarium' som er et bur med en jordkasse under. Her kan man placere et æble og følge dets kompostering og man kan åbne siden på kassen som har en glasvæg ind til jorden så børnene kan se ormene og rødderne arbejde.

Vi cykler videre og undgår behændigt den lille, hvide va-

revogn med mærket 'Richards Trappevask' på siden som drøner ud fra en uset sidegade. På højre side af gaden åbner en stor plads sig pludselig. Det er her Korsgadehallen ligger som en bakke, halvt begravet med et tæppe af græs som løber hele vejen over. Det er her Ritt Bjerregaard har kaldt til stor-møde samme aften under titlen 'Vi vil bo på Nørrebro'.

Hallen ligger i en stor fællesgård som ejes af flere forskellige ejerforeninger med både lejeboliger og ejerlejligheder. Her har Stenbroens Træpleje sørget for at der er kommet sammenhæng imellem de tidligere adskilte gårde. Der er blevet plantet flere træer og græs og bygget flere bakker. I den ene side står et lille yndigt gult legehuse med hvide karme. På døren er der malet et sort husnummer '69' efter Ungdomshusets tidligere adresse på Jagtvej. Det lille hus er måske blevet annekteret. Hvem ved.

Vuggestuernes konger

Det hele starter i det små, både for børn og for virksomheder. Derfor virker det oplagt at det netop er den ene vuggestue efter den anden som Stenbroens Træpleje viser frem gennem det forårssummende Nørrebro hvor søernes overfla-

der og de grønne tårne over indre by glimter frem.

Den første vuggestue er Doserings Vuggestue hvor et træskib, en kæmpe musling, en dykkende fisk, en søhest og en krabbe dukker op af jorden og skaber illusionen om at græsset og sandet er et sagnomspundet hav.

"Når de er så små størrelser, behøver man ikke lave noget som er tre meter højt. Sidste dag havde vi lavet syv udskårne træfisk som havde fået noget linolie, og så stak vi dem i sandet. Vi gik bare og arbejdede, og så kom børnene ned, sådan nogle små vuggestuebørn, og de fisk var jo kæmpestore for dem," siger Jonas og simulerer at han er en 2½-årig som slæber overstadigt rundt på en af træfiskene i favnen.

Efter at have hilst på en meget lille dreng med meget store, våde øjne som iført ble og tophue nægtede at sove midtagslur, cykler vi videre, men næppe har vi fået fart i pedalerne, før vi stopper igen. I selskab med Eyal og Jonas virker Nørrebro som en landsby hvor den lokale anlægsgartner får alt arbejdet. Denne gang er det vuggestuen i Wesselsgade, hvis legeplads ligger lige ud til Peblingesøen og er så lille at selv et vuggestuebarn må tæn-

ke at 'den var fandme ikke gået på landet den her.'

Til gengæld har Eyal og Jonas sørget for at udnytte den trange plads med fantasifulde figurer, en smukt svungen købmandsbutik og udskårne træbjælker som grænse mellem en lille bakke og sandkassen der har bredt sig ud i græsset som sand har det med at gøre når der er børn i nærheden. Pludselige hænger en af pædagogerne ud af vinduet, og så går snakken mellem drengene der elsker træer og kvinden der (formodentlig) elsker børn.

Børnene lagde løg

Den sidste vuggestues legeplads emmer også af at Stenbroens Træpleje går på arbejde for at sprede glæde og grønt. Her er en legeplads som kun bestod af 40 x 40 fliser, græs og bøgehæk forvandlet til et slaraffenland af spiselige planter, dalende magnoliablade og kanelduftende træer. Der er lavet bakker og den gamle bøgehæk indgår i en ny labyrint. Der er plantet jordbær, hindbær, solbær, brombær uden pigge og æble-, blomme-, pære- og kvædetræer samt et magnoliatræ. Og så har vuggestuebørnene været med til at lægge løg.

"Det var totalt fedt at se de der unger der var med ude at lægge løg. For det er helt sikkert en anden måde for et barn at få en ny legeplads på. Det er ligesom mere ens egen," siger Eyal og ser sig omkring mens Jonas fortæller om hvor børnene vil kunne bruge magnoliatræets blade som 'betaling' i den lille købmandsbutik i hjørnet.

Over deres hoveder hænger en mægtig konstruktion på to stolper. Det er 10-12 sammenbyggede fuglekasser til musvitter og stære, og for foden af stolpen er en humle og en klematis begyndt at sno sig op af stolpen. Med tiden skal de klatrende planter omslutte de mange kasser og skabe et kunstigt træ hvor de selskabelige fugle flagrer ind og ud over vuggestuebørnenes hoveder. Forhåbentlig vil Stenbroens Træplejes ny struktur med et idealbaserede anpartsselskab og fonden udvikle sig til et lige så spirende kollektiv. □

Eyal Peleg og Jonas Olsen fra Stenbroens Træpleje står og spejder op i trætoppene efter TV2 News' helikopter, mens den udskårne enhjørning som den eneste holder øjnene på fotografen. Foto: Lars Thorsen.

Big business og bold i Bredballe

Valutahandleren. Fodboldentusiasten. Landmandssønnen. Forretningsmanden. Den selvlærte anlægsgartner Tommy L. Andersen fra Bredballe A/S har mange kasketter.

Over os er der klar, blå himmel og ingen skyer. Det er der til gengæld til højre for os mens vi kører langs Strandvejen på nordkysten af Vejle Fjord. En sky har lagt sig over fjorden. Det er ikke en dyster sky, men derimod en nærmest lysende, solbeskinnet og komplet uigennemsigtig tåge.

Grønt Miljøs udsendte gisper og får Tommy L. Andersen fra anlægsgartnervirksomheden Bredballe Have- og Anlægsservice A/S til at køre ind til siden så vi kan hoppe ud. På venstre hånd har den lavthængende sky opslugt halvdelen af Vejle-fjordbroen, så det ser ud som om den 40 meter høje bro brat forsvinder direkte ud i ingenting med sin susende trafik på

ryggen. Ret forude burde Vejle Havn have ligget, men alt er skjult, bortset fra det yderste af to kraner der netop er høje nok til at stikke op over den kompakte sky som to mægtige periskoper. I bunden af fjorden til højre for os ligger et af Vejles vartegn, det bemærkelsesværdige byggeri 'Bølgen', og glimter i den klare aprilsol.

"Næh, det ser vi da ikke så tit," siger Tommy Andersen, da Grønt Miljøs udsendte med tilbageholdt åndedræt spørger, om han er vant til at skyerne bølger mellem Bølgen, broen og bølgerne.

Se dét er et svar fra en mand der er i besiddelse af et køligt overblik, og det har han nok haft brug for i den succesfulde

karriere som bankmand som Tommy Andersen lagde bag sig i 1998 for at kaste sig over anlægsgartneriet.

Valutahandlerende gartner

For de fleste må jobskiftet virke som lidt af et spring fra de kolde kalkulationer og cool cash som er en del af hverdagen når man er chefdealer i Sparekassen Sydjylland. Her sad han i arbitrageafdelingen og handlede med valuta igennem de farverige 1980'erne og et godt stykke ind i 1990'erne.

Det var hele verdens valutaer der kom på bordet. Renteforskellen mellem højtforrentede valutaer - som den svenske krone f.eks. var en overgang - og lavtforrentede

som schweiziske franc blev udnyttet, og hvis banken på grund af en bankforretning havde 3 millioner D-mark stående i likvid kapital i én dag, skulle Tommy Andersen sørge for at få forrentet de penge bedst muligt, og så blev der set fra New Yorks dollars til Tokyos yen.

I sådan et job er det nødvendigt at holde hovedet koldt. Og det har han altid gjort bedst i sin have. "De bedste forretninger er altid blevet kreeret når jeg er gået væk fra skrivebordet, væk fra bankforretningerne. Når jeg er gået ud for at lave havearbejde hvor man får tingene på afstand," siger Tommy Andersen. Han brugte så meget af

Tommy L. Andersen laver en 'højder' i en gård i Vejle som hans firma Bredballe Have og Anlægsservice A/S har renoveret. Fodbolden fylder meget i Tommys liv. Han har været fan af Vejle Boldklub hele sit liv og er i dag med i VB Erhvervsklub. Foto: Lars Thorsen

sin fritid i haven at han blandt kollegaerne i banken gik under navnet 'muldvarpen'.

Grunden på Strandvejen

Haven endte med at blive et pragteksemplar, men det krævede mange års engageret arbejde, for den 2.200 m² store grund på Strandvejen ligger på en skrænt, højt hævet over Tirsbæk Strand og Vejle Fjord, og niveauforskellene var så voldsomme at noget måtte gøres. Heldigvis var det netop på dette tidspunkt i den første halvdel af 1980'erne at de gamle telefonpæle blev taget ned. Dem kunne Tommy få gratis, og sammen med jernbanesveller blev de brugt til pilotering af haven som han udviklede år efter år sammen med hustruen Margit Nørgaard der arbejdede sammen med ham i Sparekassen Sydjylland.

I dag ligner den tidligere uregerlige grund en hel million og hvis man regner timelønnen ud, ligger omkostningerne nok også i det nabolag, for Tommy har selv slæbt tonsvis af mark- og kantsten rundt på skræntens plateauer, og der er blevet fjernet mere end 60 m³ sand fra grunden. I huset bor der nu en mand som deler Tommys passion og står hans hjerte ganske nær, men det vender vi tilbage til.

Noget med jord

Når man ser haven som blev til mens Tommy tumlede med tal, virker det pludselig ikke så

Der dufter af græsk bjergskråning foran Tommy Andersens ejendom i Bredballe som er virksomhed i stuen og hjem med udsigt på 1. sal. Det er timianen som sammen med lyng, laurbærkirsebær og andre surbundsplanter slynger sig smukt og dejligt vedligeholdelsesfrit på hver side af granittrappen. Foto: Lars Thorsen

mærkeligt at han efter 15 år sagde pænt nej tak til en bedre lønnet stilling da banken fusionerede og siden flyttede til København. I stedet brugte han pengene på sin etableringskonto til at købe en bil og en trailer og en skovl og en spade. Så var han i gang.

Etableringskontoen havde han sparet op på fordi det var en måde at bringe beskatningen ned når man betaler topskat. Man kan tage manden ud af banken, men man kan

ikke tage banken ud af manden. Men han havde også hele tiden vidst at han en dag ville have benene under eget bord.

"Når man kommer ude fra landet, og når man kommer fra en landmandsfamilie og er vant til at arbejde hårdt, så ligger tanken om at blive selvstændig jo ikke så fjernt. Derfor var jeg ikke spor i tvivl om, at jeg ville udleve drømmen, da banken rykkede til København," forklarer Tommy Andersen.

På trods af succesen med den styrtdykkende have på Strandvejen var det dog ikke en selvfølge for Tommy at han skulle vælge at blive anlægsgartner. "Det kunne også være gået i retning af at blive landmand eller noget andet. Jeg tror at det blev anlægsgartneriet fordi der havde jeg en forventning om at jeg kunne skabe mig en levevej uden på forhånd at skulle forgælde mig voldsomt," forklarer han velovervejende, og det må man sige er lykkedes.

I dag har Bredballe Have- og Anlægsservice mellem ti og tolv medarbejdere, har lige nedsat en professionel bestyrelse og har med ansættelsen af en autoriseret kloakmester, udvidet forretningsområdet med dræn- og kloakarbejde.

Vejle Boldklub i blodet

Tommy Andersen omtaler konsekvent de ansatte som 'mit hold', og han bruger også udtrykket 'den 3. halvleg' til at beskrive sin tid i haven efter fyraften i banken. Det afslører i små glimt hvor meget fodbolden betyder for manden som har været glødende fan af Vejle Boldklub lige siden han som barn kørte sammen med far de 20 kilometer fra Vrigsted og ind til den sydende stemning på stadion som han stadig er afhængig af.

Da Grønt Miljø møder Tommy L. Andersen har Vejle netop vundet 3-2 i bundstriden Sønderjyske, så han er en glad

I 2005 flyttede Bredballe Have- og Anlægsservice A/S fra huset på Strandvejen og ind i de større lokaler på toppen af Bredballe. Adressen fortæller alt om placeringen - Bakken 1. Til venstre er Tommy i færd med at fyre op under sin gravko. Foto: Lars Thorsen

mand. Siden har den budt på både et respektabelt 0-0 mod Aab og en 0-5 lussing fra OB, men selv om Tommys elskede Vejle-hold ikke er så stabile, er der nok ingen fare for at de mister ham som fan.

Hans loyalitet blev nemlig opbygget, mens Vejle Boldklub sad på toppen af dansk fodbold. Det var 1960'ernes og 1970'ernes guldhold der vandt var 'the double' - det danske mesterskab og landspokalturneringen. Med spillere som Allan Simonsen, Ulrik le Fevre og Johnny Hansen. Tommy L. Andersen fulgte næsten hver eneste af de utallige sejre fra tribunerne.

Forretninger i fodbolden

I dag er det dog ikke udelukkende fodbolden som trækker for Tommy er medlem af Vejle Boldklubs erhvervsklub som mødes på stadion i klubbens lokaler til en bid mad halvdelen time inden kampstart. Her har alle interesse i at få vækst i Vejle, og ud over samværet til kampene er der også netværksmøder og større arrangementer, og generelt anbefaler de hinanden i netværket.

Men ethvert godt samarbejde

kommer begge parter til gode, og det er ikke kun Tommy som har glæde af alt det som Vejle Stadion har at byde på. Han har nemlig udlejet ejendommen på Strandvejen og den pragtfulde have til Vejle Boldklub. Som de siger her på egnen: Der er ingen smalle steder i Bredballe.

I dag bor højre back på Vejles første hold, Allan Olesen, i huset. "Han er en forsvarsklippe. Han er at sammenligne med Johnny Hansen fra Vejle i gamle dage, og han var jo også højre back for Bayern München i mange år. Sådan ser jeg også Allan," siger Tommy Andersen der har fået huset på Strandvejen designet af den internationalt anerkendte arkitekt Bjarne Hammer fra Schmidt, Hammer og Lassen. Den mulighed havde Tommy nok ikke haft hvis ikke Bjarne Hammer havde været familiens svoger og havde haft rødder i Tommys fødeby Vrigsted.

Det er altså godt med et godt, personligt netværk, og selv om netværk er lidt af et modeord, er det langt fra kun luftig snak. Da Grønt Miljø kører op imod Tommys kontor og hjem i Bredballe, ringer

hans mobil. Det er en journalist fra TV Syd som Tommy kender fra erhvervsklubben. Journalisten skal i gang med en haveudsendelse hvor de tager uanmeldt ud til tilfældige villaejere som er i gang med havearbejdet. Her er det planen at Tommy som den professionelle skal komme med gode råd og vejledning. "Men nu skal det lige først blive til noget," understreger han.

Den uddannede ekspert

Da Tommy L. Andersen trak arbejdstøjet på og blev selvstændig, havde han ikke papirer på sine kompetencer som anlægsgartner. Og selv om han har taget en hel del kurser bagefter, er han aldrig blevet uddannet anlægsgartner.

"Jeg er jo autodidakt med mange års private haveprojekter. Jeg har lært det teoretiske jeg kan, igennem svendene. De kan det nyeste fra faget, og det er så mig der får idéerne, afprøver en masse ting, og det er mig der er sælgeren og prøver at lede firmaet i den rigtige retning," forklarer Tommy Andersen over et par solide ostemadder som vi indtager, mens vi ser ud af panorama-

vinduerne på 1. sal i ejendommen på Bakken 1 i Bredballe.

Adressen ligger absolut på toppen af byen, og man kan se hele vejen over Vejle Fjord til Hotel Munkebjerg på de sydlige skrånninger over vandet. Her flyttede Bredballe Have- og Anlægsservice hen i 2005 da virksomheden var vokset fra rammerne på Strandvejen - på trods af at Tommy havde købt de to naboejendomme og renoveret dem.

Vækst i Vejle

Fra vinduerne kan man også se ud over det villaområde som er ved at skyde op på den anden side af vejen, og det har Tommys særlige interesse.

"Villaområdet vil i løbet af ganske få år blive udvidet til over det dobbelte. Helt ud imod Tirsbæk, så jeg vil kunne sidde og kigge ud over de opgaver som vi har løst over en årrække," siger han smilende og skænker kaffe i den påskepyntede stue.

Her har hustru Margit Nørgaard - HR-support ved Lantmännen Unibakke A/S - pyntet op med æg, harer og kyllinger under billedet af familiens mindste som efterhånden er ved at blive stor. Camilla på 17 år. Gitte og Anders på 23 år er allerede fløjet fra reden, for som så meget andet her på nordsiden af Vejle-egnen er væksten ikke til at stoppe.

Det gælder også ud imod Hedensted hvor den nye golfbane har bredt sig. "Der har vi plantet ask, bøg, eg, rødél i 1½-2 meters højde. Det er en form for ruminddeling af bane som med årene også skal give nogle skyggevirkninger i selve spillet. Der er både skovpartier, bakker og steder, hvor man har nogle store vidder i det lange perspektiv," forklarer han.

Fødselsdag på bældagen

Lige neden for vinduerne er gården ved at blive renoveret hvor der skal være tre terrasser, udstillingsplads til fliser og granit og oplyste surbundsbede og rosenbede med rustne jernplader som afgrænsning. Gården skal være færdig senest Sankt Hans aften den 24. juni. Ikke fordi der skal holdes bålaler og synges midsommervise, men fordi der skal synges

Her er en del af Tommy L. Andersens 'hold' i fuld gang med at læsse af. De hedder Heidi (tv) og Hanne og kommer direkte fra en vedligeholdelsesopgave. Denne slags opgaver udgør cirka halvdelen af opgaverne i Bredballe A/S. I baggrunden begynder et nyt villaområde at brede sig helt til Tirsbæk. Herfra håber Tommy at få en del opgaver. Foto: Lars Thorsen.

Tommy Andersen og hustruen Margit Nørgaard i haven på Strandvejen som de flyttede fra i 2005 da virksomheden blev for stor til at drive fra den smukke grund. I alt måtte der køres mere end 60 m³ sand væk fra grunden som skråner ned imod Vejle Fjord. Foto: Benny F. Nielsen.

fødselsdagssang. Tommy Andersen fylder nemlig 50 år, og det skal fejres.

Som den landmandssøn han er, er direktøren for Bredballe Have- og Anlægsservice A/S dog stadig ikke bleg for at tage fat, bare fordi han er ved at runde det skarpe hjørne. Hvis eleverne er på skole i vinteren, så er det den ufaglærte mester som svinger benene ud af sengen klokken tre om natten hvis der skal saltes hos f.eks. Føtex eller Bauhaus eller andre af de store virksomheder som firmaet har kontrakter med. Over en vinter spreder de omkring 60 tons salt, så det bliver til et par ture.

Værdigrundlaget

Netop fordi der er så mange forskellige veje virksomheden kan satse på - vedligeholdelse eller anlæg, offentlig eller privat, kloakarbejde og saltning - er der i det første kvartal af 2009 nedsat en professionel bestyrelse for Bredballe Have- og Anlægsservice A/S.

"Det er simpelthen for at få skabt et godt vækstgrundlag. Vi er jo både en vedligeholdel-

sesvirksomhed og en anlægs- virksomhed og en kloakvirksomhed, så hvilke segmenter skal vi satse på, hvor ser vi mulighed for vækst? Det er den slags spørgsmål som bestyrelsen kan hjælpe med," fortæller Tommy Andersen der understreger at virksomheden stadig vil have fokus på Vejle. "Vi er en lokalt forankret virksomhed, og der er masser af vækstmuligheder her. Hvis vi kan skabe en tilstrækkelig omsætning her, hvorfor så ligge og køre til København?," fortæller han.

At skabe omsætning er jo ikke et uvæsentligt element i at drive forretning, og her kommer Tommys fortid som bankmand ham til gode. "Jeg tror at min periode som sælger i kundeledet i banken har lært mig at lave aftaler på den rigtige måde. At være helt fremme i skoene med aftalerne med kunderne så der ikke opstår misforståelser. Og så opmærksomhed på alle ugens opgaver. Og det er jo også en proces som jeg skal videreformidle til medarbejderne... vent jeg har lige noget, du skal se,"

lyder det energisk fra Tommy som forlader stuen med den storslåede udsigt.

Han kommer tilbage med virksomhedens værdigrundlag, lægger det på bordet og slår på det et par gange med næven. "Det er sådan jeg vil ha' det," siger han og begynder at fortælle om de værdier der skal fungere som fundament for den fremtidige udvikling af virksomheden. Blandt andet at de ansatte udviser ansvarlighed over for hinanden, at alle er åbne og kommer med idéer, at man er forandringsvillig og at alle tager initiativ og er igangsaettende, viser arbejds- glæde og gå-på-mod.

"Selvfølgelig har alle lov til at have en dårlig dag, men det handler om at have energi når man kommer på arbejde. Kun- derne læser jo straks én når man kommer ud for at give et tilbud, og når du går ude i deres have, så er det utroligt forpligtende at du er fremme i skoene fordi det kan straks aflæses hvis man er i dårligt humør eller bander over chefen," fortæller han og understreger igen at det hold han har sam-

men sat nu, lever op til de flotte ord på papiret.

Husk at fejre succeser

Limen i virksomheden er dog ikke kun de egenskaber som den enkelte medarbejder bringer med sig på arbejde. Det er i høj grad også det sociale sammenhold. Derfor er en af værdierne i Tommy L. Andersens værdigrundlag for Bredballe Have- og Anlægsservice A/S at der skal være tid til at stoppe op og nyde succeserne.

"Når jeg nu fremlægger sådan et værdigrundlag, så giver jeg også anledning til at nu skal vi måske også løbe lidt stærkere. Derfor skal der også være tid til at fejre det vi har nået. Vi kan tage på udflugt, ud at spille golf eller i Fredensborg Have. Men det bliver nok endnu mere nødvendigt om nogle år når vi forhåbentligt er vokset lidt mere. For når der kommer nye folk, så sker der nogle forskydninger, og så gælder det om at få alle rystet sammen," forklarer Tommy der til den tid vil udvide fejringen af virksomheden til flere dage sammen med sit hold. □

Malmos til lands, til vands og på taget

Per Malmos har roet til ryggen brast, løbet til de ikke gad give ham flere pokaler, kæmpet mod gamle elefanter og mistet flere nære end nogen bør have prøvet i en alder af 51 år.

Det er ikke Jyderups yndigste indbyggere der har valgt at komme ud i det alt for klare sollys fredag formiddag. De står i to rækker ikke langt fra skiltene til Stigs Bjergby i den ene retning og Statsfængslet i den anden retning. Her har de stillet sig i kø til de to pengeautomater i Nordea og Danske Bank som netop er blevet fyldt, for det er den sidste bankdag i måneden.

Nogle af dem kommer nede fra Centerpubben som ligger lige ved siden af Centergrillen i Jyderup Centeret. Det gælder i hvert fald den mavesvære mand med krøllerne, lædercowboyhatten og Adidas-joggingsættet og den champignonblege, gravide pige med

øllen med gashåndtag og tilhørende kæreste i for stramme sorte cowboybukser og vest.

I over en time kommer folk til og går igen med hænderne fulde af pludselige kontanter, indtil en duknakket mand med skoletaske og et alvorligt rygproblem begynder at skule over på Grønt Miljø's udsendte med et unaturligt stort øje. Der foretages en taktisk retræte ud ad hovedgaden.

Grønt Miljø er kommet til Jyderup for at mødes med Per Malmos, indehaver af anlægsgartnerfirmaet P. Malmos A/S, men jeg er kommet en time for tidligt eller også kommer han en time for sent, så jeg må daske rundt. Buschaufføren i nummer 77 til Føllenslev sover

trygt i sit solbagte sæde. I lygtepælen hænger en plakat og lokker folk til Mørkøv hvor Lars Lilholt snart giver koncert.

Men så kommer Per Malmos. Telefonen til øret, et hoved som lægger sig i smilefolder helt automatisk og så forlader vi Jyderup og suser ud i det kuperede, forsommer-frodige landskab i hans store firhjulstrækker. "Hvad tror du Peter fra Gug siger til den?" spørger han. Peter Jensen fra Gug Anlæg & Planteskole A/S har tidligere i Grønt Miljø bemærket at han foretrækker sin røde Volvo Amazon frem for pseudoblærede forhjulstrækkere.

Pludselig springer lyden af de energiske 1980'ere ud i bilen. Det er Van Halens 'Jump!'

som via bilens anlæg brøler at der er telefon mens vi fortsætter direkte ind i Per Malmos' 'homeland'.

Penge under bordet

Det var her i den fede vestsjællandske jord at virksomheden P. Malmos spirede frem, og det var også her at den lille Per Malmos indledte sin karriere. Nede under bordene for at være helt præcis. Da hans far Poul Malmos stiftede firmaet i 1953, var det almindelige gartneri nemlig førsteprioriteten. Der opdagede Per allerede som femårig at der var masser af uudnyttet produktionsplads i de støvede skygger under drivhusenes borde. Derfor startede den nævenyttige

Nej. Det er ikke Daniel Craig, den nye James Bond, men derimod Per Malmos på det ekstensive, tørketålende tag af domicilet for P. Malmos A/S i Ubby på Vestsjælland. Før han kunne stå på toppen af sit eget tag, måtte han dog kravle rundt og tjene penge på at dyrke planter under bordene i sin fars drivhus. Foto: Lars Thorsen.

knægt raskt en produktion af transcandia og husfred som han og hans ene bror solgte til den lokale blomsterhandel.

Men 1950'ernes massive brug af voldsomme sprøjtegifte begyndte at indhente far Poul Malmos. De skadelige stoffer var hobet op i hans krop, og han begyndte at falde omkuld i drivhuset når der skulle sprøjtes. Livskraftig som bare fanden var han dog stadig, og P. Malmos blev i stedet en anlægsgartnervirksomhed.

Alvorlig sjov på arbejde

Flere gange i den korte tid Grønt Miljø tilbringer med Per Malmos sætter han pludselig i løb for at hente et eller andet. Han fortæller med hele kroppen, taler højt og svinger med de senede arme, og det er ikke svært at forestille sig ham som en energisk 10-12-årig vildbase der hjælper Malmos senior med at slå græs for firmaet og som hopper på traktoren og bumler ud over naboens marker med harven bag sig i solskinet, mens jorden hvirvles op og pengene triller ind.

"Sådan noget lavede vi drenge for sjov og for penge, men dengang gjorde vi det ikke for sjov, for det var jo dybt alvorligt at tjene penge. Men jeg kan godt se nu at det var skidesjovt. Vi havde både tid og flair for at arbejde med maskinerne, og jeg skulle have noget fornuftigt at lave hvor der var noget diesel indblandet efter skoletid mens far regnede tilbud og alt muligt. Det var sådan vi legede," fortæller Per Malmos om sin ungdom fyldt med arbejdsom leg.

I dag kan man se frugterne af årtiers P. Malmos-arbejde i hele omegnen af Ubby og Jerslev hvor familien flyttede hen i 1965 da Per var syv år. De store, frodige hegn af mange slags løvtræer står stadig der hvor hans far plantede dem, og drengene fra Hvidebæk Idrætsforening dribler stadig rundt på det græs som Poul Malmos har sået, selv om de små nok nu kalder sig selv Ronaldo frem for Sofus Krølben. Vi ser også to P. Malmos-folk som er i gang med at vedligeholde et areal foran en skiltefabrik, og vi kører ad Katstrupvej hvor over 30 P. Malmos-biler hver dag farer omkring. Per

overdrev ikke da han kaldte området sit 'homeland'.

Det gamle handyr

I dag er det Per som udgør p'et i P. Malmos A/S. Virksomheden har omkring 80 medarbejdere hvoraf enkelte har været beskæftiget hos Malmos i op til 25 år. De har altså oplevet at arbejde med begge Malmos'er som chef efter Per købte virksomheden i 1996, og far Poul i stedet blev livstidsansat.

Dengang gik der også en anden bestemt herre omkring ved P. Malmos ejendom. Det var den sorte buk ved navn Fessor. "Man var nødt til at være flere om at gå derind, og holde fast i ham. Ellers blev man hylet hen over jorden," siger Per og griner mens han stabler en omgang kaffe sammen til os.

Ligesom det var Fesser der bestemte omme bag huset, var Poul Malmos ham der dengang bestemte i virksomheden. Han var ikke streng, men han fortalte folkene hvordan tingene skulle gøres, og så gjorde de det. Som Per siger: 'slut-færdig-bum.'

På grund af den patriarkalske og egenrådige ledelsesform var det en komplet omvæltning for Per, da han som landskabsarkitektstuderende kom i praktik hos anlægsgartnerfirmaet Krogh & Molin A/S. Det var især Klaus Molins og Niels Kroghs ping-pong som overraskede unge Malmos.

"Der gjorde de så gud-hjælpe-mig det at de diskuterede hvordan de skulle gøre dit og dat. Og det var så lækkert at komme ned på det kontor hvor der var argumenter, og man flyttede sig undervejs i diskussionen."

Heldigvis skulle det vise sig at hans far var lige så åben over for en fælles ledelsesform, selv om Per stadig skulle få andre gamle 'handyr' at slå med da han for alvor begyndte at arbejde i familiefirmaet.

Pigen i luften over Athen

Tilbage til den 4. maj 1984. Dagen før svenske The Herreys vandt det Europæiske Melodi Grand Prix med 'Diggi-Loo, Diggi-Ley' hvilket muligvis er gået Per Malmos' næse forbi, selv om sangen begynder lidt som Van Halens 'Jump!' Per

Der kommer luft under vesten når Per Malmos sætter i gang, og han er medlem af en løbe- og motionsklub for at holde formen, nu hvor 'mesterløbet' ikke længere eksisterer. Der holdt Per ellers legestue og vandt 5-6 gange. Det har nok hjulpet at han ikke løb omkring med stiger dengang. Foto: Lars Thorsen.

Malmos stod i Athens myldrende lufthavn ventende spændt på en pige. Hun var på vej tilbage efter et halvt år i Australien mens Per havde siddet under taget på Landbohøjskolen og puklet i månedvis med sin hovedopgave som landskabsarkitekt. Opgaven handlede om jordpakning - hvordan jorden mases sammen så der ikke kan vokse noget i den.

De to havde været i to forskellige verdener. Og ikke nok med det. De havde været kæresten før, men var gået fra hinanden to år før efter at hun havde været på en lang tur til Afrika. Så Per anede ikke hvad han skulle vente, men det blev til seks uger i Grækenland med tog, tommelfinger og både. De havde nærmet sig hinanden. Året efter i 1985 blev de gift, og tre år senere blev deres første barn født. Datteren Julie kom til verden den 20. decem-

ber. En dato som senere skulle vise sig at blive skæbnsvanger for familien Malmos.

Fra Flemming til far

Dagen efter Per kom hjem fra Grækenland, ringede anlægsgartner Karl Flemming Jacobsen og tilbød ham et job som leder af en grøn sektion, og da Per tog til Athen lige efter eksamen, nåede han aldrig at opleve den arbejdsløshed der lå som tåge ud over de tidlige 1980'ere. Det blev til 3½ år hos Karl Flemming, en tid som Per satte meget stor pris på, men hjemme i Ubby ventede far og fremtiden. P. Malmos skulle laves til et I/S delt mellem Poul og Per, og det havde han det ikke godt med.

"Jeg skulle rejse fra Karl Flemming og blive konkurrent med ham, og han var en skidegod kollega. Jeg havde det eddermanne dårligt med det,

for det kunne aldrig blive så spændende som det havde været hos Karl Flemming. Der blev jo diskuteret, og der var store tanker,” siger Per.

Men samarbejdet mellem far og søn gik fint, og der blev lyttet, og Per gjorde det han har gjort siden han var lille - tjente penge ved alvorlig arbejdsomleg. Den eneste lille hage var at Per ikke selv tjente nogen penge. I syv år skød han hele sin løn ind i deres fælles I/S for at skubbe virksomheden fremad. Men det virkede. P. Malmos voksede stødt og roligt.

Den uindløste check

Men det kunne man jo ikke vide lige da Per kom ind i virk-

somheden. På det tidspunkt havde P. Malmos eksisteret i mere end 25 år, og det var ikke hele kongeriget Per Malmos fik adgang til med det samme. F.eks. krævede banken en større garanti, ”for man kunne jo ikke vide om fløsen havde tænkt sig at ødsle det hele væk.” Sådan var rationalet fra banken mens Per måned for måned puttede sin løn tilbage i firmaets fælleskasse. Men papirerne kom i orden, og Per blev officielt medejer og underskriftsberettiget, og alt var i sin skønneste orden.

Og dog. Da Per gik i gymnasiet var det ham som kørte over med de store checks og satte dem ind i banken når far

ikke havde tid. Turen gik fra Kalundborg på cykel i det store frikvarter og med øjnene på lappen med de mange tusinde kroner og fars underskrift skrevet på det værdifulde papir.

Derfor glædede Per sig meget da han en dag endelig kunne troppe op i banken for at sætte en check på flere hundredetusinde ind på kontoen. Han var nu medejer, og fars underskrift var ikke på papirlappen med de mange nuller. Han skulle til at sætte sin egen underskrift for første gang. Men bag skranken sad Else, og hun sagde nej.

Så kørte dialogen: ”Jeg kan ikke tage imod den.” „Ej Else hold nu op, hvad mener du?”.

„Det er jo ikke din far der har skrevet under.” ”Nej men jeg er underskriftsberettiget. Hold nu op.”

„Og der var jo folk bag os i køen, og jeg kendte Else, det var naboens kone og hun var ligeså flov,” forklarer Per oprørt. Det viste sig at den gamle bankmand ikke havde stilet nok på Per til rent faktisk at oprette ham som underskriftsberettiget. „Jeg var så hidsig at det skummede.”

Altid max 25% afhængig

Det har været en lang rejse fra under bordene i drivhuset hos gartneriet P. Malmos til at have fødderne under eget bord i anlægsgartnerifirmaet P. Malmos A/S. Der eksisterer nemlig mange 'plejer' i en gammel virksomhed, og Per har måttet fyre både revisor, bank og sågar bestyrelsesformanden i P. Malmos A/S, endnu et 'gammelt handyr' som nægtede at lade en af de bærende kræfter i virksomheden, Søren Hansen, blive medejer. I dag er virksomheden derfor støbt langt mere efter Per Malmos hoved. Der er en todelt ledelse ligesom i hans gode gamle studiedage hos Krogh og Molin, og det er Søren og Per og ikke 'plejer' der bestemmer.

Virksomheden hører i dag til blandt de store i Danmark, selv om det aldrig har været målet. Det er sket løbende i takt med opgaverne, og så på grund af et tip fra den gamle redaktør på Mester Tidende, Flemming Hansen. ”Man skal aldrig blive mere end 25 procent afhængig af nogen som helst - hverken kunder eller leverandører.”

På grund af det råd var P. Malmos A/S nødt til at udvide butikken og ansætte flere folk, da de pludselig landede en ordre til 37 mio. kr. på et tidspunkt hvor de omsatte for under 20 mio. om året. Det var 628 gårdhuse der skulle renoveres, og hvis ikke P. Malmos voksede undervejs, ville de svigte deres andre kunder, og det går jo ikke. Så P. Malmos A/S havde ikke andre muligheder end at vokse. Helt op igenem taget.

Et forspring på taget

Da Grønt Miljø møder ham, er Per lige kommet hjem fra en

Det er imponerende at Hvidebæk Idrætsforening er kommet foran 7-0 efter 47 sekunder. Men nu foregår kampen jo også på P. Malmos græs og bag det store fodboldvenlige læhegn uden torne også plantet af Per Malmos' far, Poul. Per spillede selv for Hvidebæk Idrætsforening før han blev benhård roer. Foto: Lars Thorsen.

Den nye bestyrelse i P. Malmos A/S havde et år aftalt at hvis de nåede deres mål, skulle deres næste udviklingsseminar være i Patagonien (Sydamerika). Hvis de ikke nåede det, skulle de til Padborg. De klarede heldigvis skærene, men valgte at tage til Tanzania i stedet. Her ses bestyrelsesmedlemmerne på kanten af Ngorogoro-krateret. Det er dem som ikke er iført blåtternet stof. Billedet er taget af bestyrelsesmedlem Bent Koch, mens det med lyserøde hud fra venstre er Per Malmos, medejder Søren Hansen og bestyrelsesmedlem Jacob Glad.

fire-dages konference om taghaver i Tyskland, og netop taghaver er både noget af det første og noget af det sidste vi taler om. Blandt andet har han på konferencen i Unterensingen fundet ud af et helt nyt trick i forhold til at sælge taghaver. Men han vil ikke ud med det. Der er jo konkurrencer på spil nu om dage, og det kan Per godt mærke selv om P. Malmos var først på banen og har lavet taghaver siden 1997. Netop på grund af forspringet

er han meget fortrøstningsfuld, for det er sin sag at lave taghaver.

"Det hjælper os meget at vores folk har lavet taghaver et væld af gange og kan handle både kreativt og anstændigt når der opstår uventede situationer, for de har prøvet det før. Det er komplet lige meget, hvor smuk taghaven er hvis huset er utæt. På terræn kan man lave jo lave det om igen, men man kan ikke ret nemt reparere huset bagefter, så konsekvenserne er større, og den tankegang skal man lære," forklarer Per Malmos og kommer med grelle, hemmelige eksempler på hvad folk kan lave galt.

Han er aldrig faldet ned af sine tage, men han har til gengæld skadet sig selv i en robåd. Det var ikke en af de tykke mormor-robåde som mænd er stolte over at ro deres koner rundt i på Danmarks små søer. Det var en firmands outrigger som Per endte med at blive eliteroer i og hvor næsten trak sin ryg fra hinanden. Der blev konkurreret på

de i Danmark og syd for grænsen og trænet to timer om dagen, sommer og vinter, for at kunne yde det optimale i de 6-8 minutter en kaproning tager. Og da der kun var stævner en håndfuld gange om året, er det meget træning for en meget kort præstation, så det er godt at hårdt arbejde fra barnsben var en leg for Per.

At miste igen og igen

Det er muligt at han er stærk i kroppen, men livet har også vist sig fra sin barske side og gjort det nødvendigt for Per Malmos at blive mentalt stærk, og det gør ondt at høre denne side af den livsglade mands historie.

I 2000 mistede børnene Christoffer og Julie deres mor og Per Malmos sin hustru. Det betød at der gik et helt år før Per var bare nogenlunde vandret igen, mens medejderen Søren Hansen - der har været i firmaet siden han var 16, og blev medejder i 2004 - løftede op i selerne og bar læsset så længe.

Men netop som livet igen begyndte at blomstre op om-

kring ham, og han gik og overvejede at gifte sig med sit livs næste kærlighed, Hanne, fik hans lillebror kræft og døde i 2004 og efterlod to små børn. Sådan et tab er svært at komme sig over, men der er ingen grund til at leve, hvis man ser sort på det hele så Hanne og Per besluttede sig i slutningen af 2004 for at gifte sig, for der skal noget glæde til.

Den 20. december 2004 tager Pers far Poul Malmos ud og kigger nærmere på en have hvor en bil er kørt tværs gennem hækken. På den opgaver træder han ud foran en bil og dør to dage senere.

Overalt i hele oplandet titter anlæggene og idéerne fra mere end 50 års P. Malmos-indflydelse frem, og ligesom landskabet har Per svært ved at glemme sin far: "Min far har været min følgesvend. Jeg har gået én meter fra ham siden jeg kunne gå. Det er jeg ikke kommet mig over. Og Søren og jeg har haft nogle utroligt flotte år hvor vi virkelig har fået det til at lykkes, og der savner vi ham hver dag." □

Storm i det sydfynske øhav

Der er to anlægsgartnere på Ærø, men de holder sig i hver sin ende. Grønt Miljø har besøgt den sydligste. Han hedder John Storm og har blandt andet været ølkusk i Roskilde, sælger i Nordatlantens øhav, ulovlig cykelfabriksarbejder i Schweiz, sportsbutiksejer i Thy og er nu - endelig - anlægsgartner på Ærø

Bag John Storms 1700-tals gård i Ærøskøbing blomstrer den have han selv har fyldt til randen med liv. Ved hans ben ses boxeren Maja der er så selskabelig at den helst sover oven på ens fødder.

Det tog næsten et helt liv, men endelig er John Storm ankommet. Til sin sydhavsø hvor mandlerne, fignerne og oliventræerne trives på grund af det milde klima. Øen, hvor man fra toppen af Olde Bakke kan se Fyns istidslandskab mod nord og hele vejen til indsejlingen til Kieler Kanalen i Tyskland mod syd. Sydhavsøen Ærø.

Netop den vældige udsigt fra Ærø ud over det øplettede hav under den høje himmel var grunden til at John Storm endte med at kaste anker på Ærø. Forklaringen er at hans moster var gift med en schweizisk mand, og da de havde boet i Schweiz i 20 år midt blandt Europas bjerge uden en bølge i hundrede miles omkreds, fik hun overtalt ham til at flytte til Danmark for at udleve et liv sammen. Det accepterede den schweiziske onkel på én betingelse. Han ville bo på en lille ø. Han måtte se havet.

De to købte en nedlagt mølle på Ærø, men nu skal den slags jo restaureres, så de ringede til John der kom stormende. "Nøj, her er godt nok skønt," tænkte John Storm mens han gik rundt og arbejdede på møllen i 1994. Og så flyttede han til Ærøskøbing.

Plads til skønheden igen

I dag er John manden i én-mandsvirksomheden Ærø Anlæggsgartner som han overtog i august 2007. Dengang gik det en del bedre, men han har været nødt til at lade to tidligere ansatte tage andet arbejde, for der er ikke meget at lave.

"Mildest talt sker der faktisk ingenting. Jeg har et par belægninger der skal rettes op, og en enkelt græsplæne der skal laves, men derefter har jeg ingenting, og telefonen er helt død," fortæller John Storm der gerne vil have skruet lidt op for blusset, men ikke så meget som i de sidste år.

"Jeg kan jo kun tale for mig selv, men der har været så meget fart på at der sgu var noget som gik tabt et sted hen af vejen. Jeg læste om en der mente at krisen ville give plads til skønheden igen. Det tror jeg er rigtigt. Man er mindre kreativ når arbejdet buldrer ned over én, og det er trist hvis det hele bare bliver et job."

Og det virker forkert at tage arbejdsglæden fra en mand, der med et vejrbidt smil siger: "De kan løbe med min kone, og de kan sætte sig på min madpakke, og de kan vælte min bajer, men glæden ved at arbejde kan de sgu ikke tage fra mig."

Storm frelste København

Det er svært at undlade at bemærke John Storms markante efternavn som absolut ikke er resultatet af et besøg hos numerologen. Der er derimod en ægte historie bag navnet som alle os -sen'er må misunde.

I vinteren 1659 havde København ligget under belejring i et halvt år af den svenske hær. De gulblå horder var kommet over de tilfrosne farvande i isvinteren året inden og gjorde sig klar til stormen mens Københavns indbyggere kæmpede for at holde voldgravene isfri og gøre hovedstaden så uindtagelig som mulig.

Efter et afledningsangreb dagen før kom det altafgørende svenske angreb midt i snestormen den 10.-11. februar. De forcerede voldgravene med stormstiger, men kom kun over ved den gade der siden fik navnet Stormgade.

Da Kong Karl-Gustav indså det truende nederlag, vendte han skytset mod Østerport, men her nåede kun fire svenske soldater til voldens top. Resten endte deres dage i voldgravens dyb eller på de sønderskudte skrånninger.

I alt mistede omkring 3.000

svenske soldater og kun cirka 100 danskere livet den nat. Da røgen var lettet, blev der uddelt hædersmedaljer, og to særligt modige borgerkaptajner fik lov til fremover at kalde sig Storm. Det er den ene af disse to slægter som John stammer fra.

Livslangt sidespor

Det har ganske givet intet at gøre med kampen i den vinter nat for 350 år siden, men John Storm har altid vidst at han var skabt til at arbejde udendørs. Når han gik ture i det fri, opdagede han altid dobbelt så mange spurve og frøer og planter og trolde træer som alle de andre, og da han var 6-7 år, tilbød hans morfar ham at lave havearbejde i anlægget rundt om Roskilde Andelsvaskeri som morfaren ejede.

Lille John gik rundt og overvejede lønforhandlingen og besluttede sig for at kræve 25 øre i timen. Det kunne man jo både få isvafler og alt muligt for i slutningen af 1950'erne, så da morfaren tilbød ham 5 kroner i timen, røg John op igennem taget og direkte ud i haven for at arbejde.

Han har altså altid vidst at han skulle arbejde udenfor. Men så glemte han det igen. Gennem årene har Roskilde-drengen derfor haft det ene job efter det andet, som telefonsælger og som ølkusk i Roskilde. Som opvasker på en vingård i Schweiz i tiden omkring Berlinmurens fald hvor han også arbejdede uden visum på

en cykelfabrik med frygten for fremmedpolitiet hængende over hovedet. Og inden alt det tog han en handelsuddannelse i en sportsbutik og har også haft sin egen fiskeri- og campingbutik i Thy.

Nej, der er ikke meget system over John Storms karriereløb. Faktisk skal man lede længe efter en mand der har arbejdet inden for flere professioner. Så mange at man alt efter temperament kan kalde ham flyvsk, ubeslutsom eller eventyrlysten. Eller som han selv siger: "I gamle dage ville man nok kalde mig rodløs, men nu om dage er jeg jo bare alsidig."

Men man kan også sige at han blot glemte at hans drøm var at arbejde i det fri. For den livslange jagt efter noget fornuftigt at lave sluttede da John Storm endelig blev ansat hos Ulrik Christiansen og Ærø Blomster og Havecenter som det hed dengang i 2003. "Så var jeg ligesom kommet hjem igen. Det kunne jeg mærke. Jeg har altid haft en samhørighed med naturen 'nu er vi der sgu.' Det tænkte jeg virkelig."

Johns drøm røg i svinget

Lige efter folkeskolen var der dog ingen slinger i valsen. John fulgte sin drøm og startede i gartnerlære. "Jeg gik ud af realen fordi jeg bare ville sidde sammen med roserne og købe mig en pibe, og så skulle jeg sidde og klippe i dem," fortæller John.

Drømmen levede desværre

Fordi Ærø er omgivet af hav bliver vinteren sjældent særlig hård. Derfor mere sydlandske arter så som nektarin, oliven, mandel og - som her - figentræer klarer sig fint. De sjældne gange, hvor havet fryser til, bliver det til gengæld ustyrligt koldt til langt ud på foråret.

ikke op til virkeligheden, for han begyndte i gartnerlære på en stor engrosplanteskole hvor de ikke lavede andet end at sætte stiklinger i sand. "Vi lavede ikke andet, vi var lærlinge og billig arbejdskraft, og vi var ikke på skole. Vi lærte intet. Om vinteren pakkede vi roser med plastik og spagnum rundt om rødderne, og så var de så klar til at blive sendt når de skulle sælges."

Dengang var systemet skruet sådan sammen at man skulle have to år på to forskellige virksomheder før skoleforløbet, så efter det første, uinspi- rerende år på engrosplante- skolen havnede John på en lille detailplanteskole uden for Roskilde hos en lille, vindtør al- koholiker. "Når det var godt vejr, sagde han: 'Det er lige vejr til at drikke øl,' og når det var dårligt vejr, sagde han: 'Det er kun vejr til at drikke øl,' erindrer John.

Og selv da mester røg på an- tabus, kunne han ikke lade ba- jerne stå, og så blev han så syg at han var væk fra plantesko- len i ugevis. "Så skulle jeg pas- se planteskolen. Han var for syg til at sætte mig til noget, og noget skulle jeg jo lave, så i de sidste 14 dage lavede jeg ikke andet end at klippe tuja-

hæk med håndsaks. Duften af thuja kan jeg til ukendelighed nu." Det var dråben, og John smed planterne i glemmebo- gen og kastede sig ud i en næ- sten 30-årig jagt på noget for- nuftigt at lave. En jagt der først sluttede da han trak i ar- bejdsbukserne hos Ærø Blom- ster og Havecenter.

Nu er han så engageret i sit arbejde at han kom til at klip- pe sit overskæg af 14 dage in- den Grønt Miljø kiggede forbi. Han havde stået og barberet stubbene omkring sit over- skæg da han pludselig kom på en god idé til beplantningen i et espalier han skulle lave i et skyggefuldt hjørne. Således fortabt i sine tanker kørte han trimmeren lige gennem halv- delen af sit schnurrbart. Så måtte resten også ryge.

Turisterne skriger

Det er det værste der er hændt John her på Ærø hvor der er så svimlende fredeligt at alle døre er ulåste, for hvis der nogen- sinde skulle blive stjålet en bil eller begået indbrud, ringer man bare til færgen. Så snup- per de skurkene dér. Én gang var der bankrøveri i Marstal. Men banditten blev anholdt på bankens dørtrin, hvor han sad og talte pengene. "Han har nok ikke været helt rask oven i hovedet," gætter John Storm.

Noget af det mest dramati- ske kan være selve overfarten til øen. De to færger til Ærø sejler til henholdsvis Marstal og Ærøskøbing og hedder 'Marstal' og 'Ærøskøbing', så med undtagelse af bemeldte bankrøver burde de fleste kun- ne finde den rigtige færge. Begge færger er 49,5 meter lange, for hvis de var 50 meter, skulle de have en ekstra ma- tros ombord. Den slags koster desværre penge, for man tæn- ker at personalet måske godt kunne bruge lidt ekstra hjælp nogle gang, når man hører Johns historier.

"I sidste uge var det et rig- tigt stormvejr, og alting skvat- tede på gulvet ude i kabyssen, men det venner man sig til, selv om man blev lidt søsyg i starten. Der er jo ikke så man- ge steder i Danmark, hvor man sejler til nu om dage, så lige så snart der kommer noget sø- gang, sidder turisterne og skri-

Gyderne mellem de ældste huse i Ærøskøbing er så smalle at der ikke engang er plads til at en minigraver kan komme om i baggårdene. Hvis der ikke er nogen vej udenom, må John Storm benytte sig af luftvejen.

ger lige op i luften og flere brækker sig, men det går jo."

Komik med biler

Selv om Ærøboerne måske er søvante, er der også ting der kan slå dem ud af kurs. For 6-7 år siden blev der eksempelvis lavet en omfartsvej og to rund- kørsler uden for byen.

"Det kunne folk jo ikke fin- de ud af i starten. De kørte for- kert, de kørte venstre om, og man kunne se folk køre forvir- ret rundt flere gange. Man skulle tro at det var løgn, men der er stadig flere af de gamle der aldrig har været nogen steder bortset fra Svendborg. Og da amtsborgmesteren den- gang skulle indvie byggeriet, havde et vittigt hoved sat skil- te op ved rundkørslerne, hvor der stod 'max 15 omgange'," fortæller John.

Apropos biler bliver man også nødt til at nævne Johns egen firmabil der var en del af den pakke han overtog da han købte anlægsgartnerdelen af Ærø Blomster og Havecenter i 2007. Bilen er en Rexton fra Ssang Yong Motors. "Den er helt tosset," fastslår John, men han har desværre stadig et halvt år tilbage på leasingkon-

trakten på den mystiske bil som allerede har kostet ham over 50.000 i reparationer.

Udlært bliver man aldrig

Selv om John er 51 i dag, har han aldrig fået taget sin an- læsgartneruddannelse færdig. Da han startede hos Ulrik Christiansen og endelig fandt ud af at han havde fundet sin levevej, insisterede han derfor på at uddanne sig løbende med AMU-kurser, og sidste ef- terår manglede han kun to kurser, før han kunne tage svendebrevet. Det var endda to af de lette kurser - sprøjte- certifikatet og et om jord og græs - men han havde for travlt sidste år, og nu er ud- dannelsen blevet udvidet med otte ekstra uger som John så også mangler.

"Men nu er jeg bare blevet så pissestædig at det er lige meget om jeg så bliver halv- fjerds. Jeg skal have det sven- debrev om jeg så skal tage svendeprøven med stok."

Det drejer sig om mere end bare et diplom på væggen, for kunderne spørger tit om han er udlært anlægsgartner hvor- til hans svar indtil nu har været at 'helt udlært bliver man jo al-

ret ind fra de omliggende marker og sat på spidsen hvis det skulle være lidt finere at gå på. Ellers er knoldebro også meget udbredt over hele Ærø.

drig'. Derfor glæder han sig til han bare kan svare 'ja'.

Eksperimenternes gæld

Ud over at John (forhåbentligt) snart bliver udlært, er der heller ikke lang tid til at han er gældsfri. Endelig. Johns fiskeri- og campingbutik i Thy, Storm Sport, gik ned med et brag midt i 1980'erne da hovedvejen blev ført uden om landsbyen Snedsted, hvor John af uransagelige årsager havde placeret sin forretning. Gælden fra det eventyr betalte han af på i 12 år.

Og nogle år efter han kom til Ærø i 1994 for at bygget sin moster og onkels mølle færdig, blev han forpagter af Ærø Vandrehjem. Et mastodontprojekt som indebar 6.000-7.000 overnatninger og servering af 3.000 varme måltider i løbet af en sæson til utallige klasser af skolebørn der måtte bispises i skiftehold. Vandrehjemmet var åbent mellem klokken 6 og 22 med en fire timers lukkeperiode fra 12-16, hvor alle 27 værelser blev gjort rent af John og én hjælper.

"Jeg måtte simpelthen knokle så galt for at holde lønudgifterne nede. Der var fuld skrue i fire år," siger John, der til sidste ikke kunne holde hverken fysisk eller psykisk til arbejdspresset.

Økonomisk kunne han heller

ikke klare det, for vandrehjemmet var et mareridt at vedligeholde. Oliefyret var fra 1956, og når vinteren kom, kunne man ikke bare varme op i forpagterboligen, næh, man måtte fyre op i hele det utætte vandrehjem. På den måde bruger man 1.000 liter olie på tre uger, og John endte med en gæld på 200.000 da han sagde farvel og tak. Den gæld har han snart betalt af, men den betød til gengæld at banken ikke ville give ham kassekredit, da han blev selvstændig som Ærø Anlægsgartner i 2007.

"Men det var jo det jeg var nødt til at lave, og så er det et temperamentsspørgsmål, om du klarer det. Altså hvis du er ude at sejle og skvatter i vandet, er det et temperamentsspørgsmål om du går ned eller begynder at svømme i en hulens fart. Så det var det, jeg gjorde."

Fårehyrderne i atlanten

Det er jo en fordel at kunne svømme når man bor på en ø, men det er sandelig også en god idé når man sejler omkring i farvandet fra Færøerne og op i den grønlandske skærgård langs de guldne kyster for at sælge store mængder forholdsvist ubrugeligt lort.

"Jeg havde Grønland og Færøerne som territorium da jeg arbejdede for et gressistfirma,

som solgte alt med logo på. Og det er ikke en gang løgn, du kunne få alt fra kuglepenne til varmluftsballoner med tryk på."

John farede omkring tre uger ad gangen i Nordatlanten i starten af 1990'erne. For dem der prøver at følge med, var det i tiden efter hans år i Schweiz og inden møllen på Ærø trak ham til Sydhavet under maven på Fyn. Det blev til utallige drukture med bl.a. grønlandske kommunefolk der købte hvad som helst John trak op af tasken og sagde "nu skal vi rigtigt være fulde."

"Der er jo nogle historier om deres borgmestre. Man hører at der kan gå lidt druk i den, og det er jo bestemt ikke overdrevet. Det er også meget sjovt i starten, men på sigt bliver det også trist," fortæller John der tit henvendte sig til sine kunder for at høre om de virkelig ville have de 2.000 hatte med kommunens logo eller lignende uhyrligheder som de i festligt lag havde skrevet under på at købe natten forinden.

Han havde også fårehyrderne som kunder. De kom sejlene fra de små, forblæste øer i deres både når det var rygtedes at John Storm var klar med ordrebogen på hotellet. Så købte fårehyrderne alt muligt de ikke havde brug for. Til

sidst blev det for meget.

"Det er selvfølgelig isoleret deroppe, isoleret om noget er, og det er et sted med et vejr, en omskiftelighed, og en barsk, barsk natur. Det er også utroligt smukt, og det var en god tid, men jeg kunne ikke blive ved med at proppe et eller andet ned i halsen på folk, at opfinde et behov som de ikke vidste at de havde fordi jeg skulle komme hjem med en ordre."

Dræsinebanden

I dag bor John sammen med sin hustru Lisbeth der var ved hans side gennem de kolde nætter på Ærø Vandrehjem hvor hendes sønner, Lasse og Søren, også var med. Lasse er 29 og møbelsnedker, mens Søren på 19 går i gymnasiet, og ingen af dem har tænkt sig at overtage det halve monopol John Storm har på anlægsgartnerarbejdet på Ærø.

"I princippet arbejder jeg på hele øen, men vi kommer ikke oppe på Søbysiden, for der er en anlægsgartner deroppe. Og hvis der er nogen som er lokalpatrioter, så er det Søbyfolkerne. Men fra Ærøskøbing og længere mod syd er det faktisk kun mig der kommer."

Til gengæld kigger et væld af danselystne gæster tit forbi Johns hjem i Ærøskøbing, for huset ligger væg til væg med Dræsinebandens faste spillested. Det er dog ikke belastende men kun hyggeligt, forsikrer han om de danskpoppedemusikanter.

Den varme, disede Sankt Hansdag på Ærø lakker mod enden, og vi kører ned for at vente på færgen med udsigt til Drejø lige ud for Ærøskøbings mole. På den lokale dialekt udtales Drejø noget i retning af Dajer, og her har John tit gået ture under det fantastiske fugleliv og fulgt strømrenden der går rundt om øen. "Hvis man kan finde renden, er der noget sindssygt godt havørredfiskeri, og der har Søren og mig plukket mange af de helt store ude fra pynten," forklarer han.

Da John Storm går med for at give hånd ved broen til færgen, efterlader han bilens døre og vinduer pivåbne. Der er ikke længere nogen fare på færde i Johns stormfulde liv. Han er hjemme. □

Her er baggården som John fik slæbt minigraveren over taget til. Der havde stået et elmetræ der var bukket under i elmesygen, og ukrudtet stod en meter højt, men da John smed det hele ud opdagede han stenene der ses i til belægningen af knoldebro. Overalt i baggården støder han også på syldesten der har været brugt som fundament i mange bygninger.

Østenvindens lærlinge

Sven Bech har tre ansigter. De hedder Michael, Lars og Henrik. Og nej, Sven Bech er ikke en mand med personlighedsspaltning, men navnet på Danmarks ældste anlægsgartnervirksomhed.

Virksomheden er 88 år gammel, men en virksomhed er jo ikke andet end et ord for en samling af bygninger, inventar, maskiner og kontrakter. Men først og fremmest mennesker. Der sidder hele tre af slagsen i spidsen af Danmarks ældste anlægsgartnervirksomhed, Sven Bech A/S, og da Grønt Miljø ankommer til adressen i Gentofte på en af de første køleskabskolde efterårsmorgener, går der ikke mange sekunder før den første viser sig.

Det er Henrik Dall, leder af den grå afdeling, som i det skærende morgenlys kommer hastende over pladsen med en stiksav i hånden for at korrigere den vakkelvorne prototype på et sorteringsanlæg som han selv har bygget for en måned siden.

"Vi kører jorden gennem et sold for at få sten, grene og alt muligt ud så jorden kan bruges igen. Det er jo bare et forsøg, men det virkede så nu skal vi lave den med rigtige jernstolper, og der skal motor på så jorden bliver rystet på vej ned af den, og så skal vi have lavet et transportbånd under den så den rensede jord kan blive ført væk automatisk," forklarer

Henrik Dall før han lægger stiksaven fra sig og griber skovlen for at fjerne jorden der er røget ved siden af.

Straks efter er han ovre på den anden side af pladsen for at hente gaffeltrucken. Kommer susende tilbage og rykker på sin konstruktion, før han kravler op på den jordbunke som skal sorteres, hopper ombord i gravkøen der står på toppen og begynder at hælde den sten- og rodfyldte jordbunke ud over soldet.

Jensen og 2 x Dall

Ifølge virksomhedens personlighedstest er Henrik iværksætteren. Den kreative. Og når man forsøger at følge ham med kameraet, virker den betegnelse ikke helt ved siden af.

Henrik Dall er den ene del af det trekløver som udgør Sven Bech A/S. De to andre er Michael Dall, administrerende direktør og bror til Henrik, og Lars Jensen der er leder af virksomhedens grønne afdeling. De har alle tre været i virksomheden fra de var små og slappe, men Lars Jensen ankom et par år før de andre. Og da Grønt Miljø ringede for at aftale interviewet, anbefalede Michael derfor at denne næst-

sidste artikel i serien om 'De grønne stjernes kud' tog udgangspunkt i Lars' historie.

Det er måske meget passende eftersom det den 15. oktober i år er præcis 30 år siden Lars første gang trådte ind på Sven Bechs præmisser og kiggede sig betuttet omkring som erhvervspraktikant. Dengang var butikken dog Alex Bech & Søn, men det kommer vi tilbage til.

Gammelt navn, ny stil

Vi sætter os i mødelokalet hvor et gulnet foto står op ad væggen. Det forestiller grundlæggeren Axel Bech og hans arbejdsmand "Sorte" med hat, moustache og alt hvad der hører sig til. Flere steder i virksomheden støder man på diplomer, fotografier og malerier som viser at Sven Bech A/S er den ældste endnu eksisterende virksomhed i branchen.

Men der er også en hel del ting som viser at bare fordi man er gammel, behøver man ikke at være gammeldags. For eksempel hænger en lang række sedler på væggen overfor billedet af gamle Axel og Sven Bech. Det er resterne fra en workshop om virksomhedsudvikling med alle medarbejderne. På sedlerne står der for eksempel 'husk at rose', 'kvalitetsoplevelse' og 'arbejdskultur' og en lang række andre ord som først for nyligt har sneget sig ind på arbejdsmarkedet.

Desuden er der ved at blive implementeret et system, så medarbejderne kan sende timesedlerne ind på mail eller sms og derved slipper for at køre tilbage til Gentofte med timesedlen hvis de har været langt væk på en opgave. Fremtiden er flyttet ind i den ældgamle virksomhed.

20 spørgsmål afslører dig

Et andet moderne ledelsesværktøj er personlighedsanalysen som med 20 spørgsmål

ganske vist ikke kan afdække dine skumleste hemmeligheder, men den kan give et fingerpeg om hvad dine stærke og svage sider er.

Sådan en har Sven Bech A/S også været igennem. Den klassificerede ganske rigtigt Henrik Dall som en krudtugle. Direktør Michael Dall scorede derimod flest points i kategorien 'perfektionist', og det er måske heller ikke helt ved siden af. "Ej, hvad sker der? Her plejer at være totalt ryddet," sagde Michael i hvert fald da han viste Grønt Miljø om bagbygningen hvor nogen havde stillet en ramponeret printer.

Endnu et eksempel dukker op da undertegnede møder en del problemer med at lukke døren ind til mødelokalet. Det skyldes at døren bliver holdt åben af et sikkerhedssystem, og man skal trykke på en rød knap før døren bliver frigivet og lukker sig.

"Hvad skal det til for?" spørger jeg Lars Jensen, og han forklarer at når sidste mand forlader virksomheden om aftenen og slår alarmen til, kobler alle branddøre automatisk fra og lukker sig overalt i huset. "Det er noget Michael har stået for. Det er typisk for ham. Total tjekket, og der er styr på alt ned til mindste detalje," svarer Lars Jensen.

Det rejser så bare spørgsmålet om hvilken persontype Lars selv er. "Faktisk er jeg allermindst 'romantiker'. Den kategori fik jeg minus 7 i. "Det passer meget godt," sagde min kone," fortæller Lars der bag efter afslører at han ligger tættest på hjælperen, den sociale. Den slags person som er god til at udglatte konflikter og bygge bro. Og lad os på den sætning springe tilbage i fortiden.

Axels barndomshjem

Året er 1981. Vi er i et villakvarter midt i Charlottenlund. Der er svulmende haver og store villaer overalt. Det gæl-

Axel Bechs barndomshjem i Charlottenlund var i mange år som virksomhedens base. Det var herfra Axel startede med en skovl, rive og plæneklipper og cykel som transportmiddel. Midt i 40'erne kom Axels søn Sven Bech ind i firmaet. Navnet blev ændret til 'Axel Bech & Søn' og firmaet blev omdannet til et I/S.

Igangsætteren. Henrik Dall har nået at bruge tre maskiner inden for de fem minutter, som Grønt Miljø har været til stede i den tidlige morgenstund i Gentofte. Henriks glæde ved maskiner har været tydelig lige siden han første gang lagde hænderne på en mægtig Bomax-tromle.

Den sociale. Lars Jensen er her steget ombord en trælastbil som blev til overs da en gammel børnehave skulle nedlægges. Den blev shinet op og fik smækket et par logoer på. Granitpladen 800 kilo blev løftet op til kontoret på 1. sal med en kran. Her havde de savet et kisteskaft over i mindre stykker og rullede pladen ind i køkkenet på dem.

der også på Morescosvej hvor Axel Bechs barndomshjem ligger. Axel selv døde i 1961 og på dette tidspunkt bor der ingen i murstenshuset. I stedet fungerer det nu som virksomhedens kontor.

Klokken er to om natten, og ti traktorer står og rumler ude på gaden foran adressen. Poul Østergaard har lige har været ude og tænde dem så de er klar når folkene kommer. Poul Østergaard, bedre kendt som 'Østenvinden', er samme år blevet en del af ledelsen af virksomheden sammen med Steen Knudsen og Sven Bech.

Sven og Steen overtog ejerskabet efter at Axel Bech & Søn gik i betalingsstandsning året inden - den 13. november 1980 for at være præcis - og ændrede navnet til Sven Bech A/S. I månederne forinden har Sven Bech selv taget millionlån i sit hus og har kørt rundt og afbetalt sin gæld kontant til hver eneste lille vognmand, planteskole og tømrer. På den måde kunne Sven Bech starte firmaet igen uden at være i 'bad standing' blandt leverandører og samarbejdspartnere.

Alt det tænker elev Lars Jensen, 18 år, dog ikke på da han møder op ved kontoret på Morescosvej tidligt om morgenen for at få udleveret dagens op-

gaver. Han er mere bekymret for de to mænd han skal tilbringe dagen sammen med.

Damehader og bigamist

Der er ikke noget sted i Axel Bechs barndomshjem hvor folkene kan være, så Lars Jensen tilbringer pauser og ventetider ved et ussel bord i en gammel garage vedn af huset i Charlottenlund. På den ene side af ham sidder Esa. Han er fin og han hader kvinder.

Nu ligger virksomheden i Charlottenlund og har i 60 år serveret whiskeybæltets haveejere, så der er en del velbærgede borgere i kundekredsen. Og specielt direktørfruer kunne Esa slet ikke holde ud at se på. Direktørfruer gør ham tosset, han kan slet ikke tåle synet af dem.

Under halvtaget, på den anden side af Lars Jensen, sidder Tariq. Pakistaner og til flerkorneri. Han låner penge ud til folkene til 20-30% i rente og tager rundt til byggepladserne og kræver sine penge tilbage fra de brune konvolutter som alle får udleveret når det er lønningssdag.

Tariq og Esa taler ikke sammen. De kan ikke udholde synet af hinanden. I midten sidder den lille, forkølede elev der skal køre med Esa den ene

Perfektionisten. Michael Dall har altid styr på detaljerne og var meget tidligt med til at skubbe på for at få alt det en moderne virksomhed kræver - fra nye maskiner og arbejdstøj til samarbejds- og sikkerhedsudvalg, pensionsordninger og firmaarrangementer.

dag og Tariq den næste og derfor ikke kan vælge side. Så han må bygge bro og bruge sine sociale evner.

Tariq er en plattenslager af værste skuffe, og når man tager ud til strandvejsvillaerne med ham, fifler han med timesedlerne og skriver 10 timer på selv om han kun har brugt 5 eller 7 timer. Men den går ikke når timesedlen senere på dagen ender på Østenvindens skrivebord. "Du skal sgu ikke lege kryds og bolle med mine timesedler," erklærer Poul Østergaard og retter et par timer i den modsatte retning.

Men Tariq kan engelsk og får lov til at blive, for Sven Bech A/S har med sin placering i det nordsjællandske smørhul mange ambassader hvor sprogkundskaber er en stor fordel. Lars Jensen er dog oftest ude med Esa og tager alle haverne i oplandet. De lærer ham op, Esa og Østenvinden. Øgenavnet har Poul Østergaard fået fordi han altid kommer susende. Altid fuld fart på. Hvis han skal give en besked til Esa og Lars der står og anlægger have ude hos en kunde,

kommer han og bremser op hos dem, giver beskeden, fortæller at der er en skæv flise, og inden Lars får svaret er han væk igen. Østenvinden suser for alvor gennem Nordsjælland i de år, og hvirvler Lars og senere Henrik og Michael Dall med sig.

Selvstændig som lærling

Kort efter han er startet, tænker Lars: "Hold da kæft, jeg bliver her indtil det sekund jeg er færdiguddannet, og så er jeg den der er fløjet." Der er nemlig ikke de samme forhold som Sven Bechs folk i Gentofte har i dag. F.eks. skulle der gå mange år før folkene fik et sted at være, og indtil de endelig fik skuret 'Sønderjyden' som også havde toilet, måtte de skutte sig under halvtaget bag huset i Charlottenlund.

Men Esa dør 1½ år inden Lars er færdiguddannet. Indtil da har det kun været ham, Esa og Tariq, der med to biler udgør servicedelen af virksomheden og Tariq kan man jo ikke lade køre et område selv.

"Lars, den må du klare," erklærer Poul Østergaard der al-

tid er god til at uddelegere, og så overtager Lars alle Esas private kunder, boligselskaberne og plejehjemmene, ja, sågar Esas bil får lærlingen nøglerne til, og snart fungerer Lars som et firma i firmaet. Kunderne ringer selv direkte til ham, og han bestiller materialer og står for privatkundemarkedet og alle strandvejsvillaerne. Det gør han så i mange år.

Oplært i de riges haver

Det kræver noget særligt at bygge og vedligeholde haver og facader hos landets spidser. Det er vigtige personer der forventer og forlanger det bedste, og Lars Jensen lærer for alvor betydningen af ord som grundighed, høflighed og ordentlighed i disse år.

Sven Bech selv er konservativ lokalpolitiker i kommunen, så virksomheden har en masse af Rotary-klubbens højtstående medlemmer der ikke finder sig i noget. Der er tømrermester N.H. Hansen som ikke vil se et blad i sin indkørsel, og som kommanderer benhårdt rundt med elever og lærlinge hvis de i et sekund ser forvirrede ud. Hvis der skal fejes blade op, skal cyklerne trækkes ud, der skal rives under hækken og fejes under skraldespanden og dørmåtten.

Etiketten er også i top når Lars to gange om ugen kommer hos gamle Eske Kristensen, kongelig bygningsinspektør, og ordner havestuen for hans kone. Nogle gange kommer sekretæren ud i den blomstrende havestue som altid skal ændres, og spørger om Lars vil følge med ind til Hr. Eske Kristensen. Der sidder han så i sin dybe stol med kaffen, sin cigar og tegninger bredt ud foran sig selv om han er pensioneret. "Nåh, Lars. Er min kone glad for det du har lavet i dag?" spørger han, for hvis konen er glad, betyder prisen ikke noget.

Efter Lars nærmest som hofgartner havde kommet og ordnet blomsterne i et år bliver han kaldt ind og får at vide at han efterhånden er som en ven af huset, og fra dette tidspunkt får han lov til at være dus med dem.

Der er altså styr på formerne, men der er dog også tider hvor facaden ikke længere

holder. I 1983 bliver borgmester Gottfredsen skilt, og da huset en håndfuld måneder senere skal sælges, er det Lars Jensen som bliver sendt ud. Gottfredsen og Annelise var blevet uvenner midt under aftensmaden og havde rejst sig fra bordet for aldrig at vende tilbage. Hele middagen med glas og tallerkener stod stadig som den dag lynet slog ned mellem dem.

Så er der den jødiske pelsgrossist hvor Lars Jensen har aftalt at være klokken 11. Ti sekunder i 11 ringer han på, og mens han kan høre radioavisen gå i gang på den anden side, hører han også pelsgrossisten sige til sin kone: "Det tegner godt. Der er da én, der er præcis."

Ordentlighed og præcision er noget Lars Jensen for alvor har lært af Poul Østergaard. Der er ingen slinger i valsen. Man skal sgu møde til tiden om morgen, og hvis ikke, er der skideboller. De bliver uddelt rask væk og for fulde lunger, men man skal ikke tage dem så tungt. Sådan er tonen.

Brødrene dukker op

Så var disciplinen anderledes nogle år forinden. Mesterlæren var ophørt i 1980, så da Lars Jensen starter i 1981, er det som en af de første på EFG. Han er med på det første hold på Selandia i Slagelse hvor der er så lidt styr på sagerne at det er helt grotesk. Eleverne ryger så meget hash at det er svært at høre hvad læreren siger for bare grineflip. Det er dog kun hvis folk ikke har drukket så mange guldbajere at de falder i søvn.

Et par år senere begynder Henrik Dall på samme uddannelse og er også omgivet af slagsbrødre, og røgen svæver tungt om flaskehalsene. To år senere da det er Michaels tur, er forholdene blevet mere ordnede, selv om det for alle tre er deres personlige energi og engagement som skiller dem ud fra mængden.

Da Henrik endnu går i folkeskolen, kommer han en dag forbi en Sven-Bech-mand der arbejder med en Bomax-tromle. En kæmpe djævel af en stor håndholdt tromle. "Det kunne være spændende at køre med sådan en," siger Henrik, så han

Sven Bech har lagt navn til virksomheden efter betalingsstandsningen i 1981, og ligesom han var en stor del af virksomheden, var den også en stor del af ham. I hvert fald døde han mindre end 9 måneder efter han gik på pension i 2000. Det skete under en løbetur i Dyrehaven i Klampenborg hvor han fik en blodprop i hjertet. Han blev 84 år.

Henrik Dall er ved at hælde jord ud over sit hjemmebyggede sold til at rense sten og rødder væk. Det hele står på den nye plads foran bygningen som Sven Bech A/S købte sidste år - 500.000 dyrere end nødvendigt. Men det er tydeligt at de har haft brug for den ekstra plads.

går hen og spørger Østergaard om han ikke må køre med den efter skoletid. Den kan selv køre frem og tilbage, ellers det er en lortemaskine at køre med. Men i Henriks øjne er den fantastisk. Han skal nok køre jord til og det hele, bare han må køre med den. Og det må han gerne for Østergaard. Lærepladsen er tilmed sikret.

To år senere, i 1986, starter Michael Dall også som lærling, og dermed er alle de tre unge mænd som senere skal udgøre Sven Bechs personligheder, ankommet. Samme år som en anden Svend, Svend Gehrs, jubler: "Han skyder ... nej, han venter, arhh, Michael Laudrup, det er genialt det dér!"

Motorbør? Er du skør?

De tre gamle drenge i den hæderskronede virksomhed - Sven Bech, Poul Østergaard og Steen Knudsen - mærker hurtigt at det er nogle foretagssomme drenge der er blevet ansat. Hver gang Michael og Lars har været på kursus, kommer de tilbage med et væld af nye idéer og anderledes måder at gøre tingene på.

"Så, Østergaard, nu skal vi have arbejdstøj," fastslår Michael Dall f.eks., men der skal skubbes en del på for at ændre

den slags gamle vaner og holdninger der nødvendigvis altid lurer på godt og ondt i de ældste virksomheder. En af dem er indstillingen til maskiner. Der er ingen grund til at ofre penge på en motorbør når man har en trillebør. Men så en dag er Henrik på en opgave hvor han skal flytte 50 m³ jord og tager en rask beslutning. Han hyrer en motorbør. Da Østergaard finder ud af det bliver han stiktosset. Det er da galimatias at ofre penge på en maskine der kan det samme som en trillebør. Men så opdagede han at de har flyttet jorden tre gange så hurtigt. Og sådan går det slag i slag.

En anden dag stikker Henrik Dall hoved ind: "Ved du hvad Østergaard, nu skal vi have en gravemaskine." "Nja," brummer Østenvinden skeptisk, men de nye drenge bliver ved med at skubbe på, og det er derfor at det i dag er dem der sidder for bordenden.

Første skifte sker i 1997 hvor brødrene Dall og Lars Jensen køber tilsammen 25% af aktierne. Generationsskiftet fortsætter i 2000 hvor Sven Bech og Østenvinden går på pension og efterlader Steen Knudsen med 40% af aktierne og 'den nye garde' med hver

20%, indtil 2007 hvor Sven Bech A/S fuldstændigt overgår til Lars, Henrik og Michael.

Efteråret 2009

Og nu er vi så tilbage. Efteråret 2009. Grønt Miljø sidder og taler med Lars Jensen, udenfor er Henrik stadig i fuld gang på jordbunken mens Michael sidder med virksomhedens næsten 50 år gamle brevkniv og snitter sig ind i det utal af beskeder en virksomhed med 55 ansatte får. For to år siden var de 75, og det var mere end nok. Optimalt set vil de helst ikke have flere end 70 medarbejdere.

Apropos for stort købte Bech, Østergaard og Knudsen den nuværende grund i Gentofte i 1992, men da de tre drenge overtog, blev faciliteterne hurtigt for små. "Hvis man vil spille i 1. division, må man også have forholdene til det," sagde Sven Bech engang. De unge hørte efter.

Under Michaels ledelse blev der bygget et helt nyt hus i 2005 med maskinhal, opholdsrum og alt hvad der hører sig til, og sidste år slog de så til og købte grunden foran bygningen. Tidligere havde den en mindre plads bagved og en lille stribe foran, men så blev

en tredjedel af en grund de havde lidt længere væk eksproprieret af kommunen, og pludselig stod den ekspanderende virksomhed med pladsproblemer.

På det tidspunkt var der ingen ledige erhvervsgrunde i Gentofte, så de bød 3,2 millioner for grunden lige foran dem, men så ville virksomheden over på den anden side af gaden lige pludselig også have grunden, og så satte ejeren den pludselig offentligt til salg. Uanset hvad blev de nødt til at have den grund, så de endte med at byde over 4 mio. Den nærmeste konkurrent bød 500.000 mindre, og grunden var deres.

Mange ting er ændret siden Axel Bech i 1921 for første gang hoppede op på cyklen med rive og spade og gik ombord i de charlottenlundske haver, men navnet ligger fast. Sven Bech A/S kommer ikke til at hedde Dall og Jensen. Det ligger måske også lidt for tæt på Galle og Jessen, og de tre drenge sælger jo ikke chokolade. Til gengæld har de hver deres styrker, og med igangsætteren, perfektionisten og brobyggeren i bestyrelseslokalet ser fremtiden lys ud for Østenvindens lærlinge. □

Boss for den middeltunge mortérsektion

Springgymnasten der bombarderede Danmark og gav kærligheden et godt tilbud, hedder Ole Kjærgaard. Han er formand for Danske Anlægsgartnere og kan uddelegere så det står fra ham.

En mortér er et krumbane-våben der sender granater i en høj, krum bane ind over fjenden, og der er ikke det terræn som Ole Kjærgaard ikke har bombarderet med sine tre middeltunge mortérer. Mulden omkring Høvelte og Jægerspris til Oksbøl og Borris er blevet sprængt op i himlen af Oles enhed.

De arbejdede hårdt, og de arbejdede hurtigt. De kom pløjende i deres Landrovers og Power Wagons og sprang af ladene og satte i al hast bundpladerne i jorden, monterede

støttebenene og rettede de 81 mm mortérløb mod himlen med netop den rette vinkel til at søndersprænge fjenden (som heldigvis bestod af vindkartofler og luftfrikadeller), og derefter affyrede de så mange lag som muligt på kortest tid. Et lag vil sige en granat fra hver mortér i sektionen, og der kunne måske affyres 5-10 lag før mortérerne skulle pakkes ned så hurtigt som muligt. Hvis fjenden havde det rigtige udstyr, kunne de nemlig spore gruppefører Ole Kjærgaard og rekrutternes position via de

krumbaner som granaterne kom i, så det gjaldt om at komme væk.

Den sjællandske jyde

Ole Kjærgaard, tidligere gruppefører for en middeltung mortérsektion, er nu landsformand for Danske Anlægsgartnere. Han farer ikke længere Danmark rundt for at erobre nyt land og holder sig for det meste til Sjælland og sydhavsøerne når virksomheden OK grøn anlæg a/s er på jagt efter nye opgaver. Det er dog ikke fordi den jyske knægt fra Jelling ved Vejle har valgt for evigt at opgive den jyske muld han selv stammer fra.

”Jeg vil ikke udelukke at vi vil komme derover inden for en årrække, men vi har stadig meget at gøre herover først. Det har været en bevidst beslutning at det var vigtigt at have styr på markedet herover. Der var et stort tilgængeligt marked som vi ikke syntes at vi havde udnyttet ordentligt,” forklarer Ole hvis forældre kommer fra Salling. Dialekten fra halvøen i Limfjorden kan Ole ikke tale i dag. Til gengæld taler han et sprog, langt flere kan forstå. Business.

Firma med vokseværk

Da Grønt Miljø ankommer til adressen på Bækgårdsvej i Borup midt på Sjælland, står det nye domicil og glinser i regnen. Bilerne står over for på det mørkegrå perlegrus som heste på en ranch dybt inde i prærien, alle brændemærket med det grønne OK-logo. Det ser ud til at gå godt. Ole forklarer at selv om bygningerne blev bygget så sent som i 2005, er faciliteterne allerede blevet for små.

Det kan man se ved siden af pleje- og vedligeholdelsesafdelingen hvor der står en aflang, grå barak. Her holder Søren Nyholm nu til med sine

godt 35 ansatte som udgør halvdelen af anlægssdelen af virksomheden. Og det går ikke at have folk siddende i baraker, når resten sidder i bygninger som ikke er mere end fire år gamle. Derfor er tegningerne allerede klar til en udvidelse på 250 m². Så må vi se hvor længe den plads forslår til OK grøn anlæg a/s som i dag har omkring 150 ansatte, 83 biler og en fyldt maskinhal hvor smedene og mekanikerne huserer.

Selv om Ole Kjærgaard er administrerende direktør, har han inddraget først Søren Lykkegaard i 1996 og siden Kim Aaskov i 1999. De to står for henholdsvis anlægssafdelingen og vedligeholdelsesafdelingen og ejer i dag hver 24,5% af firmaet, mens Ole har 51% af aktierne.

Tilbud: Mand og vin

Sådan så det ikke ud midt i 70'erne da knægten fra Jelling farede ud til farbrorens gård i udkanten af byen og sprang ombord i de små traktorer som fandtes på gården. Her var nok at lave med planteavl og grisebesætning, og i hele sin barndom puklede Ole løs i den jyske muld.

”Det var dér hvor jeg fandt ud af at hvis man gik til den, så kunne man tjene nogle penge,” fortæller Ole, selv om lønningsspenen tit var meget let hos farbroren. Det passer meget godt til fordommen om at jyder godt ved hvad pengene er værd, og selv sætter Ole Kjærgaard også købmandskabet enormt højt. Derfor gik han ikke af vejen for at skruer op for den tillidsvækkende jyske klang i sin stemme dengang han stadig gik omkring og gav tilbud til private. Så gled salget en del bedre, og én gang fik en kunde sågar en granvoksen mand med i købet.

Selv om Ole er en købmænd

Steen Jensen er en af OK grøn anlægssmede og er her i færd med at slibe rotorbladene på de mange klippere. I baggrunden får Ole en snak med lederen for værkstedet, smed Lars Petersen der er i færd med at bakke med en pladevibrator.

Store anlægsopgaver som her på Amager udgør cirka halvdelen af OK grøn anlægs forretning, men pleje- og vedligeholdelsesafdelingen elsker også store opgaver som for eksempel Slots- og Ejendomsstyrelsens områder ved Rosenborg Slot, Bernstorff Slot og snart også Christiansborg Slot.

af rang og faktisk startede sin karriere som landmand og svinbonde, har han aldrig haft salg af mennesker i produktkataloget, men da Lene fra Greve skulle have lavet en ny have, kunne Ole godt se at hun var noget særligt. Han fulgte dog proceduren og sendte hende et tilbud. Inden længe kom der et svar med posten: Prisen på haven var lige i overkanten, og forresten var Lene mere interesseret i at dele en flaske vin med ham.

"Så ringede jeg og sagde at det med vinen var jeg da frisk på, og så måtte vi finde ud af haven på et andet tidspunkt," fortæller Ole der endte med at give Lene et solidt nedslag - nogle gange må selv en jysk købmand give fortabt - og han er stadig sammen med Lene.

Uddelegeringens mester

Nu er der altså ikke længere mænd med i tilbuddene, og

det er ikke heller ikke længere de private haver som han koncentrerer sig om. Det er licitationerne, underhåndsbudene og de indbudte licitationer som hans tilbudsregnerne i Borup pumper milliontilbud ud på. Virksomheden er blevet en stor operation at holde kørende, og derfor er han med tiden blevet mindre mester og mere direktør.

"Jeg har løbende uddannet mig mere inden for ledelse end selve håndværket. Min primære opgave i det her spil er jo at jeg er købmand og prøver at sætte tingene i struktur og så lede og uddelegere. Jeg vil ikke kalde mig selv doven, men jeg er faktisk rimeligt god til at uddelegere," siger Ole med et grin, mens støvregnen fyger over materialepladsen i Borup. Han kommer stadig tidligst hjem omkring klokken 19 hver dag, så de færreste ville beskyldte ham for at være do-

ven og hellere ville hjem og putte. Det betyder dog ikke at virksomhedens størrelse ikke efterhånden har givet ham mere tid.

"Jeg har nok altid haft et ønske om at skabe en forretning hvor vi var mange der delte ansvaret. At se ting vokse, det har altid været min ambition. Og så kan jeg godt lide at virksomheden har plads til at have specialister inden for alle områder. Og når man skulle holde ferie eller var syg, kunne man være det med god samvittighed, for der var nogen til at tage over."

Anlægsgartnerformand

Netop OK grøn anlægs størrelse betyder at han har haft tid til at påtage sig hvervet som bestyrelsesformand for brancheforeningen Danske Anlægsgartnere. I november vil den post tage 30-40% af hans tid fordi der er kredsarrange-

menter overalt i landet. Hvis han bliver genvalgt på årets generalforsamling i januar, er det hans femte år, og han kan godt lide at være med dér hvor det sneer.

"Jeg har sgu lyst til at have indflydelse på hvad der foregår omkring mig og præge de beslutninger som har indflydelse på virksomheden. Det synes jeg er spændende, og så har jeg jo slet ikke nævnt den ekstremt vigtige del med netværket og alt de kollegiale," siger Ole.

Han har haft mere at gøre med anlægsgartnere end de fleste, og selv om han ikke kan sætte fingeren på årsagen, er han ikke i tvivl om at anlægsgartnere hører til blandt de mere omgængelige fagfolk.

"Man kan jo ikke udtale sig endegyldigt om en hel stand, men mange anlægsgartnere er knap så entreprenante og er på nogle fronter mere diplo-

De københavnske kloaker er tærede, rottebefængte og slet ikke dimensioneret til at klare de øgede regnmængder. Derfor vil der komme mange flere opgaver som denne. I det dybe hul skal der være et kæmpemæssigt, underjordisk regnvandsbassin på 2½ meter i diameter og 50 meter i længden som langsomt lader vandet sive ned i jorden. På den måde sørger boligselskabet for selv at stå for områdets afledning af regnvand.

matisk og mere lyttende og mere betænksomme, end vi ser inden for f.eks. tømrer- og murerbranchen. Der kan man godt opleve lidt mere firkantethed og lidt mere skarphed hos kollegaerne. Anlægsgartnerne er simpelthen et anderledes folkefærd,” lyder Oles erfaring.

Mere kød på det grønne

Det er efterhånden længe siden at Ole selv har kravlet omkring og fået klinderne til at passe, men det gør ham ikke noget. Han er ikke bange for at erkende at han først og fremmest er en god købmand, og han er ikke blevet anlægsgartner fordi han lå og tryllede liljerne frem med sine grønne fingre eller lagde kunstfærdige stensætninger i baghaven.

Ole blev anlægsgartner fordi der ikke var nogen penge at tjene som landmand. Han havde 200 tønder land, plante-

avl og svineproduktion på Midsjælland, men han havde også et topkappingsdiplom, og da en ejendomsinspektør tilbød han 36.000 kroner for at fælde et par skæve træer i Ballerup, tænkte Ole: ”hold kæft, der er sgu mere kød på det her,” og så droslede han ned på landbrugsdelen og satte mere og mere skub i anlægsgartneriet.

Midtsjællands Grønne Service var navnet dengang og logoet var et flot, håndtegnet træ med eventyrblade på og en fin, diagonal belægning. Lige noget for privatmarkedets kunder. I starten af 1990’erne kunne regnskabet for den grønne del af Oles butik holdes i én hånd, i dag fylder det to skabe.

Det gav altså pote at de fire års landbrugsuddannelse, som Ole tog i sidste halvdel af 1980’erne, også bød på et praktikophold på et gods ved

Kolding som havde 1200 tønder land, halvdelen skov. Her lavede Ole skovrejsninger af både bøg, gran og også juletræskulturer, og da han kørte forbi for et par år siden, var hans studietids små træer vokset til en mægtig skov.

Svømmeren og gymnasten

Længe inden landbruget og anlægsgartneriet var det en anden form for vækst Ole var interesseret i. Hans egen krop. Han var ivrig konkurrence-svømmer i Svømmeklubben Trekanten og har dystet i klorbassinerne hele vejen op og ned i Jylland, men særligt springgymnastikken var hans store interesse.

I årevis fløj han som en mortérgranat over bukke og ned i trampoliner, og da han var 17-18 år, kunne han gå på hænder hele vejen gennem hallen og tilbage igen. Det kan han ikke mere, men langt senere

kørte han fast til Gyrstinge ved Ringsted og trænede i årevis et gymnastikhold for herrer.

I Jylland legede far ikke

Der er altså et legebarn i Ole Kjærgaard, og smilet tropper velvilligt op i hans ansigt hele tiden, men selv om hans far altid var nærværende, så legede far og søn aldrig sammen i barndomshjemmet i Jelling.

”Det brugte man ikke i Jylland. Forældrene legede ikke med deres børn. Det er et eller andet sjællandsk fænomen eller moderne fænomen at man leger med sine børn. Hvis der bare er masser af kærlighed og masser af konsekvens, er det ikke et must at lege med sine børn,” siger han mens vi farer over djævløen mod Amager. Her har Grønt Miljø udsendt tilbragt hele sit liv, og en ny arving er endda på vej til at blive tilføjet øens befolkning. Derfor må journalisten fortælle Ole,

at der simpelthen kommer til at blive leget så meget, at der vil sprøjte Lego ud af ørene på både far og baby.

Ole griner ud ad Amagerbrogade hvor solen er kommet frem. "Nu vil jeg sige at jeg også har kørt racerbane med dem, for jeg kan godt lide at bygge racerbaner og kan godt lide at lege med Lego. Selvfølgelig har jeg leget med dem, og vi har også kørt cross sammen," fortæller han så.

Rotterne i Skottegården

Vi ankommer til destinationen, Skottegården på Amager hvor et boligselskab har besluttet for alvor at gøre noget ved de stigende regnmængder. Der skal etableres et separat system med adskilt spildevand og regnvand i et område der omfatter 23 boligblokke. Her er der 7.100 meter kloakledning med 500 tilhørende brønde samt 3.000 meter dræn. Og det er ikke et sekund for tidligt at få sat arbejdet i gang.

Formanden på projektet i Skottegården, Niels, bakser med tegningerne fra de rådgivende ingeniører på tegnestuen. Den er fuld af fejl, og nu må han selv til at tegne alle brøndene ind igen. Han har nok at lave med de gamle kloakker. "Alle er jo bagude med kloakkerne, vi finder fejl overalt og alle er pivutætte," forklarer han.

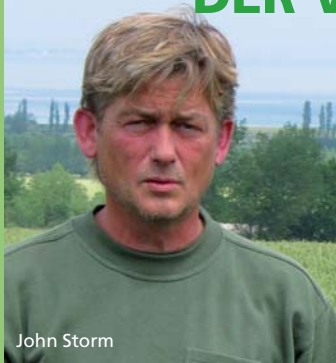
"Det meste af kloakeringen er mindst 50 år gammelt, der er rotter overalt, og der er store sætninger. Overalt hvor vejen krakelerer, er der hul i kloaksystemet," fortæller formanden på opgaven, Niels 'Dytter' som er autoriseret kloakmester og struktør da vi møder ham i byggepladsens transportable kontor.

Hvis Ole skal give medlemmerne af Danske Anlægsgartnere én anbefaling, så er det at fokusere mere på kloakarbejdet som har været nedprioriteret langt de fleste steder. "Men hvis folk ikke gør det, så har vi det jo for os selv," siger han. Og smiler igen. Det hele er ok for Ole. □

I Skottegården ved en af områdets mange gangstier med røde sfsten, en nysået græsplæne og en hæk af kirsebærlaubær. "Det er tit ikke det mest kreative når sociale boligbyggerier skal have renoveret i denne størrelsesorden, men det er jo fint til formålet," fortæller Ole Kjærgaard. Katten synes at være helt enig.

DER VAR EN GANG TI ANLÆGSGARTNERE

'De Grønne Stjernesrud' er fyret af. De viste sig at være så forskellige som nat og dag.

John Storm

Per Malmos

Tommy L. Andersen

Jesper Birkely

Lars Knudsen

"De er sådan nogle mægtige brolæggerbrød."

"Nu må du styre dig. En anlægsgartner er da sådan en lille, vaks fætter som tryller med blomster og fuglebade og sådan noget."

Sådan lød det da jeg spurgte gæsterne til et ølgilde om deres opfattelse af en anlægsgartner. Nu kom svarene ikke just fra raketeksperter, så jeg valgte selv at drage ud i anlægsgartneres fagre verden og interview ti medlemmer af Danske Anlægsgartnere til artikelserien 'De grønne Stjernesrud'.

Nu er der gået et år og serien er overstået. Hvad har jeg så fundet ud af? Først og fremmest at anlægsgartnerne er så forskellige som nat og dag - eller som piksten. Hvor den ene passer ind, ville den anden aldrig kunne føle sig hjemme.

Der var Nørrebro-drengene fra Stenbroens Træpleje ApS som gav hver en krone af overskuddet på velgørenhed og brugte deres fritid på at bygge huse i træerne, mens andre var knivskarpe forretningsmænd. Det gjaldt f.eks. Tommy Andersen fra Bredballe Have- og Anlægsservice A/S der stod med begge fodboldben plantet solidt i den profittable, jyske muld og var glødende Vejle-fan og med i fodboldholdets erhvervsklub.

Nogle anlægsgartnere har en-mandsvirksomheder og andre har 150 ansatte. Og så er mange af dem endda overhovedet ikke anlægsgartnere. Det er jo lige til at blive forvirret over. Der er landskabsarkitekter, landmænd, sælgere, træklatrere og bankfolk.

Alligevel er der en fællesnævner. Et karaktertræk som de alle deler. Nemlig skabertrangen. Hver eneste vil skabe med egne hænder. Der er dog stor forskel på hvordan de fører denne drift ud i livet. Nogen vil helst tegne en have, fylde den med frodigt planteliv og bygge den op selv, sten for grov og regnvåd sten, mens andre fokuserer på at opbygge

en virksomhed som kan stå distancen i den grønne branche.

Men uanset hvad deres drømme og ambitioner er, emmer de også af lyst til at fortælle om alt det de har gjort. Efterhånden som de fik talt sig varme, skinnede stoltheden frem - med store armbevægelser i Nordsjælland eller med ironisk distance i Nordjylland.

Mange rendte rundt som rollinger og klippede hække, baksede med maskiner, ordnede haver og havde motorolie på deres grønne fingre fra barnsben. Og som journalist, der lever af at lade sig fascinere af verden og skrive om den, har det været eminent at slå ørene ud og lade disse grønne drenge - og Britta Michelsen - åbne for livets godtepose og fortælle om de 1001 grunde til, at netop anlægsgartneriet blev deres skæbne.

Men hvordan kan man indkredse et helt liv, en livsdrøm eller et skaberværk på et par sider? Her har Grønt Miljø forsøgt at fortælle eventyr frem for at gengive virksomhedsprofiler. I min barndom klippede jeg nemlig ingen hække men sad og skrev eventyr og tegnede verdener set i fugleperspektiv hvor troldene væltede frådende omkring i skovene, jorden på hver en kirkegård svulmede af gespenster og de levende døde, og borgene tårnede sig op over de ufremkommelige bjerge, og hvor alting var fantastisk, og verden ingen ende havde.

Præcis sådan er artiklerne også skrevet, og netop eventyret er ofte den bedste måde at fortælle om ethvert menneskeliv og enhver virksomhed på i en tid, hvor alle er under bombardement af krisens katapult, og hver mand - og Britta - må kæmpe hårdt for prinsessen og det halve kongerige.

Om de lever lykkeligt til deres dages ende, melder historien endnu intet om, for der kan altid lure en fæl trold under den næste bro. Så må vi håbe at nogen har givet broen en solid belægning. □

Britta Michelsen

Peter Møller Jensen

Jonas Olsen og Eyal Peleg

Ole Kjærgaard

Lars Jensen